

BASIN SUÇLARININ İŞLENMESİ VE TAKİBİ İLE İLGİLİ BAZI PROBLEMLER

Doç. Dr. Çetin ÖZEK

GİRİŞ

Basın suçlarının niteliklerinin, bu suçların işlenmesinde «mat-bua»nın araç olması yönünden bazı özellikler taşımak zorunda bulunduğu bilinmektedir. Demokratik düzenlerde, bu düzenin en önemli unsurlarından birinin «basın hürriyeti» oluşu da, basın suçlarına özellik kazandırmaktadır. Basın suçlarının düzenlenmesi, hem basın hürriyetinin suistimalini engelleyecek, hem basın hürriyetinin sınırlandırılmasına varmayacak bir denge içinde olması zorunluluğu mevcuttur. Bu zorunluluk, basın suçlarının düzenlenmesinde ve basın suçlarından sorumluluk sisteminde olduğu kadar, basın suçlarının işleniş ve takibi yönünden de özellikler yaratmaktadır (1).

Basın suçlarının işlendiği yer, işlendiği zaman, basın suçlarının içtimal, basın suçlarının takibinde «sukut-u hak süreleri», basın suçlarının yayılanmasında organ ve usul yönünden özellikler söz konusu edilebilmektedir. Adeta, genel anlamında «basın suçları» unsurlarından, sorumluluk sistemine, işleniş sorunlarından, yargı sistemine kadar kendine özgü, ayrı bir hukuk sistemi teşkil etmektedir.

Belirtilen özellikler'in, basın suçları ve bu suçlardan doğan sorumluluk sistemleri sorununu, daha önceki bir çalışmamızda incelemeye çalışmıştık (1). Bu kısa incelememizde de, hemen hemen ön-

(1) Özek, Ç., Basın Suçlarında ceza Sorumluluğu, İstanbul 1972.

ceki çalışmamızı tamamlayıcı nitelikte olmak üzere, «basın suçlarının işlendiği yer», «basın suçlarının işlendiği zaman», «basın suçlarının içtimaı», «basın suçlarında takip şartları», «basın suçlarının takibinde hak düşürücü süre» konuları üzerinde durmağa çalışacağız.

Ş. I — BASIN SUÇLARININ İŞLENDİĞİ ZAMAN

I — GENEL OLARAK

Bilindiği gibi, suçlar, genellikle, fiile ait «netice» nin gerçekleştiği anda işlenmiş sayılırlar. Bu kural, «neticesi harekete bitişik suçlar» için söz konusu olduğu kadar, neticenin hareketten ayrı olduğu durumlarda da söz konusudur (2).

Olağan suçlar için söz konusu olan kural, basın suçları yönünden aynen uygulama olanağı bulamadığı içindir ki, basın suçlarının işlendiği zamanın tayini yönünden, değişik sistemler ortaya atılmış, değişik görüşler ileri sürülmüş ve bazen de bizim Basın Kanununda olduğu gibi özel hükümler konulmuştur.

Basın suçlarının işlendiği zamanın tayini yönünden değişik görüş ve sistemlerin ileri sürülmesinin, genel kuralın uygulanmasında zorluk çıkmasının nedeni, basın suçlarının basılan ve yayınlanan bir araç ile işlenmiş olmasındandır. Gerçekten, suç teşkil eden fiil tek olmakla beraber, çok sayıda çoğaltılan yayılan bir araç bu fiili meydana getirmektedir. Fiili, çok sayıda çoğaltılıp, yayınlanan «basılmış eser» ile gerçekleştirilmesi, bu yayımın geniş bir alan içinde, değişik yerlerde gerçekleşmesi, suçun işlendiği zamanın ne olması gerektiği konusunda genel kuraldan ayrılmasını zorunlu kılmaktadır. Genel kurala göre, suç neticenin veya harekete bitişik neticenin tahakkuk ettiği zaman işlenmiş sayılırken, basılmış eser yoluyla işlenen suçta, bu neticenin ne zaman tahakkuk ettiği, basılmış eser değişik zaman ve yerlerde yayınlandığı için tesbit edilememektedir. Diğer bir deyişle, basılmış eser dağıtıldığı sürece fiil de işlenir olmaktadır.

Belirtilen bu nedenledir ki, basın suçlarının işlenme zamanının tesbiti konusunda değişik görüş ve sistemler ortaya çıkmıştır. Basın

(2) Suçun işlendiği zaman kavramı için bk. Dönmezer-Erman, I, 1973, 232-234.

suçlarının kısa süreli «hak düşürücü sürelerle» bağlı olarak takip edilebilirliği de, suçun işlendiği zamanın tesbitinin önemini artırmıştır.

Basın Kanunumuzun 3. maddesinde «Fiilin ayrıca suç teşkil etmesi hali müstesna olmak üzere basın suçu neşir ile vücut bulur» denilmek suretiyle, basın suçunun işlenmiş sayılacağı zaman belirlenmek istenmiştir. Bu hüküm, esasında «basın suçunun tamamlanması», «neticesi» hususunu tesbit etmekte ise de, suç fiilin tamamlandığı, «neticenin» tahakkuk ettiği zaman işlenmiş sayılacağına göre, dolaylı olarak suçun işlendiği zamanı da tesbit etmiş olmaktadır. Aynı hüküm, aşağıda göreceğimiz gibi, «basın suçunun işlendiği yer» sorununu da, dolaylı olarak, düzenlemiş olmaktadır.

Basın Kanunu 3. madde ile, basın suçlarının «neşirle» vücut bulacağını ve neşirin gerçekleştiği anda, suçun da işlenmiş sayılacağını belirtmekle beraber, neşirin ne zaman vuku bulduğunun tesbiti yönünden, gine de, bazı sorunlar doğabilecektir. Bu nedenledir ki, basın suçunun işlenme zamanı ile ilgili teorik görüşlere ve Basın Kanunumuza göre «neşrin gerçekleştiği an» ile ilgili sorunlara değinmek gerekir.

II — BASIN SUÇUNUN İŞLENDİĞİ ZAMANı TESBİT KONUSUNDAKİ GÖRÜŞLER

Basın suçunun ne zaman işlenmiş sayılacağı konusu, Basın Kanununun 3. maddesinin getirdiği bir sistemin mevcudiyeti sebebiyle, memleketimizde çok tartışılmış, işlenmiş bir konu değildir. Buna karşılık, basın suçlarında ceza sorumluluğunu düzenleyen İtalyan Ceza Kanununun 57. maddesinde bu konuda bir hüküm bulunmadığı, İtalyan Basın Kanunu da konuyu düzenlemediği için, İtalyan Ceza Hukuku doktrininde, bu konuda değişik görüşler ileri sürülmektedir.

1 — Basılmış eserin mevcudiyetini suçun teşekkülü için yeterli görenler

Basın Kanunumuzun 2. maddesinde olduğu gibi, 1948 İtalyan Basın Kanununun 1. maddesinde de «basılmış eser» tanımlanmaktadır. Buna göre «yayınlanmak üzere» bir eserin çoğaltılması halinde basılmış eser mevcuttur. Basılmış eserin «yayınlanmak üzere»

hazırlanmış olması, sadece «basılmış eseri» tanımlamaz, basın yoluyla işlenen suçlarda sorumluluğu düzenleyen İt. CK. nun 57. maddesinin yorumu yönünden de değer taşır. Gerçekten, 57. madde, basın yoluyla işlenen suçlardan sorumluluk esaslarını tesbit ederken «basılmış eser» den söz açmaktadır. Basın Kanununa göre de «basılmış eser» yayınlanmak üzere çoğaltılmış şeyler olduğuna göre, suçun teşekkülü için «yayınlanmak üzere «çoğaltma» yeterlidir. İtCK nun 57. maddesi, fiilen yayınlanmayı aramış değildir (3).

Bu görüş genellikle, benimsenmemektedir.

Basın yoluyla işlenen suçları düzenleyen suçların «tanımlarında» çoğunlukla, «yayın yoluyla», «dağıtarak», «tevzi ederek» gibi terimler kullanılmaktadır. Bu terimler, basılmanın yeterli olmadığını, «yayın»ın suçların unsuru olduğunu gösterir. Meselâ, «haka-ret» suçları ele alınacak olursa, bu suçlarda «fiil»in maddi bir neticeye yönelik olması gerekir (reati-fine); fail tarafından istenilen netice ise ancak bu neticeye yönelik hareketin yapılması ile mümkün olur (4). «Basılmış eser» sadece, basın yoluyla işlenen suçlarda «elverişli vasıta» yı ifade etmektedir. Yoksa, basılmış eserin mevcudiyetinin, suçun neticesi olduğunu ifade etmemektedir. Basın yoluyla işlenen suçlarda, esas olan, basılmış eserin muhtevasının kamuya intikal ettirilmesi ve istenilen neticenin elde edilebilmesi imkânının sağlanmasıdır; cezalandırılan basılmış eser'in yaratacağı etkidir, etki imkânıdır (5).

Kaldı ki, basılıp yayınlanmamış matbua ile suçun işlenebileceği kabul edilecek olursa, bu bir bakıma «sansür» anlamına gelecektir. Yayınlanmamış basılmış eserlerin, denetlenmesi ve suçlandırılabilmesi olanağı doğacaktır. Ayrıca, bu şekilde, açıklanmamış ve fakat kâğıda dökülmüş düşünce dahi bu görüşe göre, cezalandırılabilir olmaktadır.

2 — Basılmış eser'in yayınlanmasını «cezalandırılabilme şartı» olarak kabul edenler

Bazılarına göre de, suç teşkil eden muhtevanın basılmasıyla, esasında suç teşekkül etmiş olmaktadır. Fakat teşekkül eden suç ce-

(3) Cantarano, 133 - Jannitti Piromallo, 74. Aynı görüşü paylaşan İtalyan Yargıtay kararları da vardır. 15 Ocak 1962 tarihli karar için bk. Padovani, 806.

(4) Nuvolone, 35.

(5) Padovani, 807.

zalandırılmamaktadır. Kanun, basılmış eser'in cezalandırılabilmesi için, bu eserin dağıtımını şart koşmuş olmaktadır. Diğer bir deyişle, suçlanan muhtevanın kamunun bilgisine yansımaları, fiilin cezalandırılabilmesi için öngörülmektedir. Eser'in çoğaltılmasına yarayan vasıtaların varlığı «elverişli vasıta» olup, somut fiil de budur. Soyut olarak ise, basımın «yayın» maksadı ile olması aranır. «Şart» ise fiilen dağıtımdır (6). Bu açıdan, «yayın» tam anlamında «objektif cezalandırılabilme şartı» olmaktadır (7).

«Yayın şartının» cezalandırılabilme şartı olarak kabul edilemeyeceği de, kanaatimizce, açıktır. Gerçekten, cezalandırılabilme şartı «objektif» niteliktedir. Bu açıdan da, failin «şart» yönünden iradesi önem taşımaz ve failin iradesi dışında «şart»ın tahakkuk etmesi durumunda dahi, failin cezalandırılabilmesi imkânı doğar (8).

Halbuki, «yayının» iradiliği, basın suçunun teşekkülü yönünden zorunludur. Basın suçlarından sorumluluk sistemleri, genellikle «objektif sorumluluk» türünün bir örneği ise de, basın suçlarından sorumluluğun «objektif» niteliği, «kusurluluk» açısından ve «fiilin iradiliği» unsurunu bertaraf etmez. Diğer bir deyişle, basın suç sorumlusu, kendi iradesi dışındaki bir yayından sorumlu tutulamaz. Basın suçlarında sorumluluk için aranan tek şart da «failin iradiliği» olmaktadır (9). Bu durumda, «yayın» unsurunun iradiliği, sorumlu kişinin cezalandırılabilmesi için şarttır; iradilik şart olunca, «yayın» cezalandırılabilme şartı değildir.

3 — Basılmış eser'in yetkili makama tevdi ile «yayının» gerçekleştiğini kabul edenler

Basın suçunun teşekkülü için, basılmış eserin yayınlanmasını şart görenlerden bazıları, yayın unsurunun, basılmış eserin idari makama verilmesi ile tahakkuk edeceğini ve suçun o anda işlenmiş sayılacağını ileri sürmektedirler. Örneğin, 2 Şubat 1939 tarihli bir kanuna göre, İtalyada her basılan eserin bir nüshasının Cumhuriyet Savcısına tevdi edilmesi zorunludur. Yayın bu tevдинin yapıldığı anda teşekkül etmekte, suç o anda işlenmiş olmaktadır. Ba-

(6) Manzini (1961), IV, 326. - Pagliaro, 253. Ayrıca bk. Padovani, 808-809.

(7) Colacci, 205.

(8) Ek. Dönmezer-Erman, I, 337.

(9) Bu konuda bk. Özek, 368-369, 373-376, 378. Bu konuda ayrıca bk. Pagliaro, 272 - Cecchi, 36.

sılmış eserin tevdi ile editör, matbuanın dağıtım faaliyetine başlamış demektir. Tevdi edilen sayı bir tek nüsha olsa bile, basın suçlarından sorumluluk hükümlerinin işlenmesi için gerekli şartlar, diğer bir deyişle, basın suçunun unsurları tamamlanmış olacaktır (10).

Aynı mükellefiyeti kabul eden Fransız sisteminde ise, doktrin, basılmış eserin yetkili mercie verilmesinin «yayın» anlamına gelmeyeceği kabul edilmektedir. Yetkili mercie tevdiin, çok sınırlı bir nitelik taşıyışı, «yayın» olarak kabul edilmemenin sebebi olarak görülmektedir (11).

Kaldı ki, yetkili savcılığa basılmış eserden depo edilmesini zorunlu kılan 374 Sayılı Kanununun 1. maddesinin 3. fıkrası «depo edişin», «yayından» önce yapılmasının şart olduğunu açıkça belirtmekle, Savcılığa verilecek nüshanın «yayın» sayılamayacağını da açıkça belirtmiş olmaktadır (12).

Bu arada, doktrinde bazılarının (13), basılmış eser'in Savcılığa tesliminin eserin yayınlanmış olduğunun delili, karinesi anlamına kabul ettiklerini, bu teslimi yayının başlangıcı olarak kabul ettiklerini de belirtmek gerekir. Buna göre, tevdi üçüncü şahıslarla ilk teması, fikrin kamuya yayılışının ilk başlangıcını teşkil etmektedir. Bu fikrin kamuya intikali, suçun teşekkülü yönünden yeterlidir. Bu görüş, suçun teşekkülü için yayının şart koşulmayıp, «dağıtım başlangıcı»nın yeterli görülmesi sonucu olarak belirmektedir. Bu görüş, gerçekte «yayın»dan maksadın ne olduğunu tayinden ziyade, suçun işlendiği zamanı tesbit anlamı götüğünü ve suçun işlendiği zaman ile yayın kavramı arasında ayırım yaptığını belirtmek gerekir (14).

4 — Basılmış eserin «yayınını» basın suçunun işlenmesi için şart görenler

Doktrinde, basın suçunun ancak basılmış eserin yayınlanmasıyla teşekkül edeceği, yayın anında suçun işlenmiş sayılacağı ka-

(10) Jannitti Piromallo, 233 - Cantarano, 205. Ayrıca bk. Jannuzzi - Ferrante, 240 v.s.

(11) Blin-Chavanne-Drago, 36 v.s., 156 v.s. - Toulemon, 76.

(12) Colacci, 204 - Poppi, 1027.

(13) Jannitti Piromallo, 240.

(14) Padovani, 815.

bul edilmektedir (15). Fakat, yayının ne zaman gerçekleşmiş sayılacağı konusunda ise değişik görüşler mevcuttur.

Gerçekten, bazıları, yayının, basılmış eserin belirli bir çoğunluğa yayılması onların eline geçmesi halinde tahakkuk etmiş olarak kabul ederler ve yeterli sayarlar (16). Basıları ise, yayın için, basılmış eserin umumi bir mahalde satışa arzını veya bilgiye arzını gerekli görürler (17). Bazıları ise, gizli ve özel olarak kamuya yayılışı da yayın olarak kabul ederler (18). Etken ve aktif bir dağıtım şart görenler ise, bir fikrin yayılmasını, bu fikrin yayılması ile doğacak tehlikenin tahakkukunu sağlayacak yaygın bir dağıtım gerekli görerek, basılmış eserin geniş bir miktarının fiilen dağıtılmış, satılmış olmasının zorunluluğunu ileri sürerler (19).

Türk hukukunda «basın suçunun işlendiği zaman» konusu üzerinde dururken bu konuya da temas edeceğiz.

III — TÜRK HUKUKUNA GÖRE BASIN SUÇUNUN İŞLENDİĞİ ZAMAN

Yukarıda da belirtildiği gibi, Basın Kanunumuzun 3. maddesi «Fiilin ayrıca suç teşkil etmesi hali müstesna olmak üzere, basın suçu neşirle vücut bulur» hükmünü taşımaktadır.

Basın suçunun «vücut bulma» anı, aynı zamanda «suçun işlendiği» andır da. Bu açıdan, 3. madde, Türk hukuku yönünden, basın suçunun işlendiği anı belirleyen bir hükümdür de (17).

Sadece şunu hemen belirtmek gerekir ki, basın suçu, neşir ile «vücut bulur» denilmesi, sorunu tümüyle çözümlenmiş olmamaktadır. Gerçekten, «basın suçu» terimi basının araç olarak belirlediği suçları ifade eden geniş bir kavramı ifade etmektedir. «Geniş anlamda basın suçu terimi», «dar anlamda basın suçunu», «basın yoluyla işlenen suçları» ve «basın zabıtası suçlarını» ifade etmektedir. Bütün bu suçlarda, basın suçu, «neşir» ile vücut bulmamaktadır. Bu nedenledir ki, bu değişik türden basın suçlarında suçun işlendiği anı tesbit zorunluğu mevcuttur.

Basın Kanunu, basın suçunun neşir ile vücut bulacağını belirtmiştir. Basın Kanununun 3. maddesi neşirden maksadın ne oldu-

(15) Bk. Padovani, 816 v.s.

(16) Nuvolone, Reati di Stampa, 152 - Cantarano, 135 - Colacci, 203.

(17) Bk. Nuvolone, Reati di Stampa, 45.

ğunu belirtmektedir. Fakat, neşrin hangi anda gerçekleşmiş bulunduğunu tayin, basın suçunun işlendiği anı tesbit yönünden, gine de önem taşımaktadır. Zira, neşrin şu veya bu anda gerçekleştiğinin tesbiti, yetkili mahkemenin tayini, hak düşümü süresi v.s. gibi konularda etkili olacaktır. Bu açıdan, «neşrin vuku bulduğu anı tesbit» basın suçunun işlendiği anı tayini anlamını taşıyacaktır.

A — Basın zabıtası suçlarında suçun işlendiği zaman

Basının idari rejimi yönünden konulmuş bulunan emir ve yasaklara aykırı fiiller «basın zabıtası suçlarını» teşkil etmektedirler. Basının idari rejimiyle ilgili olarak meydana gelen bu suçlar, bu suçların «yayına» bağlı olmaksızın teşekkül etmeleri yönünden, dar anlamda basın suçlarından da, basın yoluyla işlenen suçlardan ayrıdır (20).

Basın zabıtası suçları da «yayın öncesi basın zabıtası suçu» ve «yayın sonrası basın zabıtası suçu» olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (21).

1) Yayın öncesi basın zabıtası suçlarının işlendiği zaman

Basın Kanunlarında, basılmış eserin yayınlanmasından önce yerine getirilmesi gereken bazı idari gereklilikler düzenlenmiştir. Bu gereklere riayetsizlik «yayından önce basın zabıtası suçları» na sebebiyet verir. Yayın için beyanname vermek, beyannameye değişiklikleri süresinde bildirmek gibi yükümler; aynı şekilde Matbaalar Kanununa göre yerine getirilmesi zorunlu hususlar, basının idari rejimiyle ilgili «emirlerdir». Bu emirlere riayetsizlik, «basın zabıtası suçları» na sebebiyet verir. Basın Kanununun 20, 21, 22, 23, 25. maddelerdeki suçlar, «yayından önce basın zabıtası suçlarıdır».

(18) Bu konularda bk. Padovani, 819 v.s.

(19) Basın Kanununun gerekçesinde: «Basın suçlarına vücut veren esaslı unsur aleniyettir. Bu da yayın yoluyla tahakkuk eder. Bu itibarla metinde yayım tarif edilmiş ve fiilin ayrıca suç teşkil etmesi hali müstesna olmak üzere basın suçlarının yayım ile vücut bulacağı keyfiyeti aslı unsur olarak kabul edilmiştir» denilmektedir. Bk. Erman-Özek, 17.

(20) Bu konuda bk. Özek, 12.

(21) Bk. Özek, 13 - Erman, 99.

Belirtilen suçların, gerçekte, yayımla ilgisi bulunmamaktadır. Bu açıdan, bu suçların bazıları yayından sonra cezalandırılabilir olsa bile, suç yayımla teşekkül etmemektedir. Özellikle beyannamelerle ilgili suçlar, gerekli hareketin kanunda gösterilen süre içinde yapılmaması ile teşekkül eder (22).

2) Yayın sonrası basın zabıtası suçlarının işlendiği zaman

Yayın sonrası basın zabıtası suçları, yayından önce icrasına başlanılan ve basılmış eserin yayınından sonra tamamlanan ve basının idari rejimiyle ilgili kurallara aykırılık teşkil eden fiillerdir (23). Bu tür suçlarda, basılmış eserin varlığı bir «önşart» teşkil etmektedir. Basın Kanunumuzda yer alan, basılmış eserin belirli hususları belirtmesi zorunluğunu koyan 4. maddeye, her basılmış eserden Cumhuriyet Savcılığına teslimi gerekli kılan 12. maddeye, izin alınmaksızın «hususî fedakârlıkla sağlanan» eserlerin iktisabını yasaklayan 15. maddeye, cevap ve düzeltmelerin yargı organı kararı ile kesin olarak yayımlanmasını öngören 19. maddeye, aykırı fiiller yayın sonrası basın zabıtası suçlarıdır. Bu fiilleri cezalandıran, Basın Kanununun 20., 24., 26. ve 29. maddelere göre cezalandırılan bu fiiller, basılmış eserin yayımına bağlı bulunmaktadır. Buna karşılık, hepsi, yayımla teşekkül etmemektedir. Diğer bir deyişle, basılmış eserin işlendiği an, basılmış eserin yayımlandığı an olmamaktadır. Gerçekten, bazı hallerde kanun, basılmış eserin yayımlanmasından sonra, sorumlu kişiye bazı yükümler yüklemektedir. Bu durumda, yükümlerin yapılması gereken zaman da, yükümlerin yerine getirilmediğinde suç teşekkül etmektedir. Örneğin, C. Savcılığına basılmış eserin, yayından sonraki gün içinde teslimi gerekir. Bu mükellefiyete aykırılık, basılmış eserin yayımlandığı gün değil, onu takip eden gün gerçekleşmiş olacaktır. Aynı şekilde, tekzihi neşretmemek suçu da, kesinleşmiş tekzip kararının neşri gereken 48 saat geçtikten sonra teşekkül edecektir.

B — Basın suçunun işlendiği zaman

Basın suçu, «bir kanun muayyen bir hareketi sırf basın yoluyla işlendiği takdirde cezalandırıyorrsa, yani basılmış eserler dışındaki

(22) Nuvolone, Diritto penale della stampa, 39 - Özek, 13.

(23) Cantarano, 172 - Nuvolone, Diritto penale della Stampa, 46.

aleniyete koyucu vasıtalarla işlendiğinde cezalandırılmamakta ise» teşekkül eder (24). Basın suçu terimi burada dar anlamda kullanılmaktadır. Sayısı gittikçe azalan sırf basın suçlarında «basılmış eser» suçun doğrudan doğruya unsuru olmaktadır. Basın Kanunumuzun, 30, 32, 33. maddelerinde yer alan suçlar bu konuda örnek gösterilebilir.

Basın suçu ister, «sırf hareket suçu» niteliğinde olsun ister «netice suçu» mahiyetinde bulunsun, bu suçlarda «yayın» in kendisi, suçun bizatihi neticesini teşkil etmektedir (25). Meselâ, Basın Kanununun 32. maddesi, esas itibarıyla «intiharı teşvik» fiilini cezalandırmaktadır. Bu fiilin cezalandırılması için, bu nitelikte yayının mevcudiyeti yeterli olup, ayrıca fiilen intihar olaylarının doğup doğmaması önem taşımaz. Müstehcen neşriyat konusunda da aynı şeyi söylemek mümkündür.

Diğer bir deyişle, dar anlamda basın suçları, mutlak olarak «yayınla» teşekkül eder, yayının tahakkuk ettiği an tamamlanmış sayılır.

C — Basın yoluyla işlenen suçların işlendiği zaman

Basın Kanunumuzun 3. maddesinde yer alan hüküm, basın yoluyla işlenen suçlar içinde söz konusudur. Basın dışı bir vasıta ile işlenebilecek bir suçun, basın yoluyla işlenmesi durumunda söz konusu olan «basın yoluyla işlenmiş suç» bu suçu muhtevî basılmış eserin yayını ile teşekkül eder. Özellikle, istisnai bir sorumluluk sistemine dayanan basın hukukunda, «basılmış eserin yayınlanması» basın suçunun doğrudan doğruya netice unsurunu teşkil etmektedir (26). Bu varılan sonuç, 3. maddede benimsendiği gibi «basın yoluyla işlenmiş suçlar» için de doğrudur. Bütün suçlarda, «netice» nin tahakkuk ettiği an suç işlenmiş sayılacağı gibi, basın yoluyla işlenen suçlarda da «netice» teşkil eden «basılmış eserin yayınlandığı an» suçun işlendiği andır.

Prensip, basın yoluyla işlenen suçların, basılmış eserin yayını ile teşekkül etmesi olmakla beraber, «netice suçlarının» basın yo-

(24) Dönmezer, 323 v.s.

(25) Özek, 11.

(26) Nuvolone, Diritto Penale della Stampa, 41 v.s.

luyla işlenmesi ve basılmış ve fakat yayınlanmamış eserin müstakil suç teşkil etmesi konuları üzerinde durmak gerekir.

1) Basın yoluyla işlenen «netice» suçlarında suçun işlendiği zaman

Neticesi harekete bitişik suçlarda, hareketin yapılmasıyla netice tahakkuk ettiği için, bunların basın yoluyla işlenmesi durumunda da bir sorun doğmamaktadır. Gerçekten, neticesi harekete bitişik suçlarda, fiilin hareket ve netice unsurları, birbirinden ayıramayacak şekilde kaynaştığından, hareket yapılmakla netice de kendiliğinden teşekkül etmektedir. Böyle bir suç basın yoluyla işlendiğinde de, «yayın fiili» aynı şekilde hareketin ve neticenin birlikte teşekkülü anlamına geldiğinden, «yayın» hem hareket hem netice anlamına gelmekte, basın yoluyla işlenen suç yayının yapıldığı anda teşekkül etmektedir. Örneğin bütün propaganda, teşvik, tahkir suçları, zaten neticesi harekete bitişik suç olduğu, hareketten ayrı bir zarar veya tehlike neticesinin tahakkuku aranmadığı için, basın yoluyla işlendiğinde de, yayının yapılması ile suç teşekkül etmektedir.

Neticesi hareketten ayrı «netice suçları» konusunda ise aynı sonuca varmak mümkün olamamaktadır. Gerçekten, netice suçlarında, hareketten ayrı olarak zarar veya tehlikenin bilfiil teşekkülü aranmaktadır. Böyle bir suçun, basın yoluyla işlenmesi durumunda da, suçun teşekkülü için, zarar veya tehlikenin tahakkuku gerekecektir. Bu durumda da, suçun işlendiği zaman, yayının yapıldığı an değil, zararın veya tehlikenin tahakkuk ettiği an olacaktır (27).

Gerçekten, Basın Hukukunda sorumluluk sistemini düzenleyen 16. maddeye göre, sorumlu yazı işleri müdürü ve eser sahibi, basın yoluyla işlenen «suçdan» sorumludur. 16. madde, basın suçunu düzenlemekte, basın suçundan sorumluluğu düzenlemektedir. Bu açıdan, sorumluluğun doğabilmesi, esas suçu tanımlayan maddedeki unsurların tahakkukuna, diğer bir deyişle fiilin tipik oluşuna bağlıdır. Ancak tipik bir fiilin varlığı durumunda, sorumluluk söz konusu olur. Neticenin hareketten ayrı olduğu fiillerde de, tipik fiil neticenin tahakkuku ile teşekkül eder. Belirli neticeye müteveccih yayının yapılması, suç teşkil eden bir fiilin gerçekleşmesi için yeterli olmaz. Bu açıdan, eser sahibi, ika ettiği fiil basın yoluyla işlen-

(27) Nuvolone, Diritto Penale Della Stampa, 41 v.s.

mese idi, hangi hallerde cezalandırılacak idiyse, aynı şekilde cezalandırılacaktır.

Aynı durum, objektif-kanuni sorumluluk konusu olan, yazı işleri müdürü için de aynıdır. Kanaatımızca, yazı işleri müdürünün sorumluluğuna yol açan fiil «yayın fiili» dir. Esasında bir hak teşkil eden yayın fiilinin «hukuka aykırı» sayılmasına yol açan, yayını gerçekleştiren kişinin eser sahibinin hukuka aykırı fiiline sebebiyet vermesidir. Diğer bir deyişle, sorumlu yazı işleri müdürünün fiilinin hukuka aykırılığını sağlayan, eser sahibinin gerçekleştirdiği hukuka aykırı neticedir (28). Durum böyle olunca, yazı işleri müdürünün sorumluluğu da, yayınlara değil, eser sahibine ait fiilin hukuka aykırı «netice» unsurunun tahakkuku ile doğacaktır.

Basın suçunun «neşirle» vücut bulacağını belirten 3. maddesi de, suçun teşekkülü ile ilgili bir özellik getirmemektedir. Neticesi hareketten ayrı olan bir suçun, yayın yoluyla işlendiği durumda «neticenin» yayından ibaret bulunduğu hususunda bir hüküm, 3. maddede yoktur. 3. madde, basın suçları için ortak ve askeri bir hususu tesbit etmek istemiş, kural olarak, yayınlanmamış bir basılmış eserle suç iülenemeyeceğini, muhtevası suç teşkil eden bir eserin basılmasının, basın suçunun işlenebilmesi için yeterli olamayacağını belirtmiştir. Bu açıdan, eğer suç, basın yoluyla işlenmeseydi, hareketten ayrı netice aranacak idiyse, bu fiil basın yoluyla işlendiğinde de, yayından ayrı, onun sebebiyet verdiği netice aranmak gerekecektir.

Örneğin, TCK nun 358. maddesi, «yalan havadis neşir ve işasıyle... umumi pazarlar yahut ticaret borsalarında amele ücretlerinin veya erzak veya emtia yahut umumi pazarlarda alınıp verilen veya esham borsalarında kabul edilen evrak ve senedat piyasasının artıp eksilmesine sebebiyet» vermek fiilini cezalandırmaktadır. Bu suç bir netice suçudur ve «yalan havadis» neşri yeterli olmayıp, ayrıca bu yalan havadisın belirli, fiyat nizamını bozan neticeler doğurması da gereklidir. Bu suç bir netice suçu olduğuna göre, bu suçun basın vasıtasıyla işlenmesi durumunda, suç «yayın» anında değil ve fakat zararın meydana geldiği anda işlenmiş olacaktır.

(28) Bu görüşümüzün geniş açıklaması için bk. Özek, 376-384.

2) «Fiilin ayrıca suç teşkil etmesi hali»

Basın Kanununun 3. maddesi, «fiilin ayrıca suç teşkil etmesi hali müstesna olmak üzere» basın suçunun neşir ile vücut bulacağını belirtmektedir.

«Fiilin ayrıca suç teşkil etmesi hali» kavramından neyi anlamak gerekir? Bu konuda, kanun gerekçesinde bir açıklama mevcut değildir. Basın suçunun işlenebilmesi için «neşrin vukuu» nun şart olduğu; bu açıdan maddedeki kaydın bir mana taşımadığı, «mana ve izahtan âri kaldığı» ileri sürülmüştür (29). Buna göre, basın yoluyla işlenen suç, başkavasitelerle da işlenebilir. Bu fiil basın yoluyla işlenmişse, zaten mesele yoktur. Basın aracılığı ile işlenmemişse o zaman da «basın yoluyla işlenmiş suç» mevcut değildir ve zaten basın kanunu hükümlerinin uygulanması düşünülemez. Basın yoluyla işlenen suç, zaten başka bir suçtur da. Bu durumda ayrıca suç teşkil eden basın yoluyla işlenen suçun, neşirle tahakkuk etmeyeceğini ileri sürmek gerekecektir ki, böyle bir fikir kabul edilemez denilmektedir.

Kanaatimizce, Basın Kanununun 3. maddesindeki ibare, bir fiilin basın suçu olmasa dahi cezalandırılabilirdiği hallerde «neşir» unsurunun aranmayacağını belirtmek için vaz edilmiş değildir. 3. madde, basın suçunun ancak «neşirle vücut bulacağı» konusunda bir kural koymaktadır. Üzerinde durduğumuz ifade ile de, açık veya zimni bir istisna konulabileceğini, yani «neşir vuku» bulmadan, istisnai hallerde basın suçunun tahakkuk edebileceğini kabul etmektedir. Diğer bir deyişle, 3. madde «aksi belirtilmedikçe basın yoluyla işlenen bir fiil, basılmış eser neşredilmedikçe suç teşkil etmez» demektedir.

Genel olarak, basın yoluyla işlenebilen bir suç, basın dışı araçlarla işlendiğinde, artık bir basın suçu söz konusu değildir. Bu açık bir gerçektir. Basın Kanununun 3. maddesi, bunu ifade etmek için «fiilin ayrıca suç teşkil etmesi...» ifadesini kullanmış olamaz. Söz konusu ifadeye bir anlam vermek zorunluğu karşısında, ifadenin, basılmış eserle işlenen ve fakat yayınlanmayan fiillerin de, istisnai olarak suç teşkil edebileceğini kabul ettiğini belirttiği kabul edilmek gerekir. Bu konuda örnekler de verilebilir :

(29) Erman-Özek, 16 v.s.

a) *TCK nun 154. maddesi*

TCK nun 154. maddesi, «geçen maddelerde yazılı olan cürümleri işlemeğe halkı teşvik etmek üzere basılmış veya basılmamış evrak ve risaleleri fesat kasdıyla veya münderecatını bilerek neşretmek üzere iken ele geçirilen kimse bir seneden üç seneye kadar hapsolünür» demektedir.

TCK nun 146-153. maddelerindeki suçların işlenmesini teşvik için hazırlanmış bulunan evrak ve risalelerin, basılmış olsun veya olmasın, bulunması suç teşkil etmektedir. Sadece, fiilin suç teşkil edebilmesi için, failin bunları yayınlanmak üzere hazırlamış olması gerekir. Bir açıdan, yayına hazırlamak, fiilin suç teşkil etmesi için yeterlidir. Nitekim, yukarıda, bazılarının İtalyan hukuku yönünden basın suçunun teşekkül edebilmesi için, yayın maksadıyla basılmış eser meydana getirmenin yeterli olacağı görüşünde bulduklarını belirtmiştik. 154. madde, bu görüşe uygun bir düzenleme getirmiş olmaktadır. Bu şekilde özel bir düzenlemenin nedeni de, devletin şahsiyetine karşı cürümlerin arzettiği tehlike açısından, bu tehlikeyi önlemek maksadıyla henüz yayınlanmamış basılmış eseri dahi suç saymakla açıklanabilir.

154. maddedeki suç «basın suçu» mudur? Kanaatimizce, bir basın suçu söz konusudur ve Basın Kanununun 3. maddesindeki istisnai kurala uygun bir durum mevcuttur. Basın Kanununun 3. maddesi, ancak yayınlanmış eserle bir fiil işlendiğinde «basın suçu» teşekkül eder dememektedir. Sadece, basın suçunun işlendiği anın ne olacağını tesbit etmektedir. Diğer bir deyişle, «yayın» suçun teşekkülü için zorunlu bir genel unsur olmaktadır. Fakat, aynı madde, bunun istisnasının da olacağını belirtmektedir. İstisna mevcut olduğunda, basın suçu yayın dışı da tahakkuk edebilir ve 154. maddedeki suç istisnasının bir örneğidir.

Şunu belirtmek gerekir ki, «yayın» basın vasıtasıyla işlenen suçun yapısının gerektirdiği bir unsur olmayıp, kanunun cezalandırabilme için öngördüğü bir unsurdur ve kanun belirli hallerde, cezalandırmak için bu unsurun aranmasından vazgeçebilir.

b) *TCK nun 427. maddesi :*

TCK nun 427. maddesi, «neşir veya tevzi edilmek üzere müstahcen ve hayasızca kitap, makale ve ilân yazarlar ile bu kabil makale, yazı ve resimleri ihtiva eden gazete ve mecmua müdürü mesulleri hakkında da, balâdaki madde hükümleri tatbik olunur» demek-

te ve 426. maddede ise «basılmış eserlerin» muhtevasının müstehcen nitelik taşıması durumunda sırf «tevzi ve teşhir kasdıyla ter-sim, tasvir, hâk, imal ve tabı veya teksir... eden ve ettirenler» in dahi cezalandırılacağını belirtmektedir. Bu şekilde, müstehcen neşriyatın, sırf yayın maksadıyla basılması dahi, suç teşkil etmekte ve bu basılmış eserin «yazı işleri müdürü» dahi aynı şekilde cezalandırılmaktadır.

Belirtilen durumda, işlenen suçun basın suçu olduğu ve Basın Kanununun 16. maddesine uygun biçimde, yazı işleri müdürünün dahi cezalandırıldığı görülmektedir. Bu durumda da, kanun, basın suçunun teşekkülü için «neşrin» gerekli olmadığını «basılmış eserin» mevcudiyetinin yeterliliğini kabul etmiştir. Suçun teşekkülü için «neşrin» aranmaması, bu fiilin basın suçu olması niteliğini kaldırmaz. Zira, basın suçunun ana unsuru olan «basılmış eser» mevcuttur.

3) Hakaret suçlarında durum

Hakaret suçlarının basın yoluyla işlenmesi durumunda, suçun hangi anda işlenmiş sayılacağı hususu, özellikle iki açıdan tartışılmaktadır. Daha doğrusu, hakaret suçlarının, hakaret teşkil eden şeylerin, ikiden fazla kişinin bilgisine sunulmasıyla tahakkuk edişi, «ihtilât» unsuru, bu konuda görüş değişikliklerine yol açmaktadır:

a) Hakaret suçları, «ihtilât» unsuru ile teşekkül ettiğine göre, basılmak üzere hazırlanan bir yazının ikiden fazla kişi tarafından okunması ile suç teşekkül edecek midir? Basılmış eser sonra yayınlansa dahi, suçun işlendiği zaman yazıya ittilânın gerçekleştiği an mı olacaktır?

b) «İhtilât» ile hakaret suçu işlenmiş olacağına göre, bu unsur tahakkuk ettikten sonra, basılmış eser yayınlanmasa, «hakaret suçu» gine teşekkül etmiş olacak mıdır?

Gerçekde bu iki sorunun cevabı da, aynı temele oturmaktadır. Hakaret suçlarında, tahkir edici nitelikteki isnatların ikiden ziyade kişinin ittilânına ulaşmakla suçun tamamlanır olması (30) bu iki sorunun cevabında da temel nokta olmaktadır. Belirtilen sorunlar, diğer basın yoluyla işlenen suçlar yönünden ortaya çıkmamaktadır. Meselâ, 142. veya 163. maddeyi ihlâl eden bir propaganda fiili,

(30) Dönmezer, Hususi kısım, 149-150.

basılmış eser durumuna gelse ve fakat yayınlanmasa, müstakil bir suç teşkil etmemektedir. Zira, propaganda unsuru, bir iki kişinin propagandayı ihtiva eden yazıyı görüp, okuması ile teşekkül etmez. Halbuki, tahkir edici bir yazının bir iki kişi tarafından okunması, hakaret-sövme suçunun teşekkülü yönünden yeterlidir.

Belirtilen durumda, sorunların cevabı yönünden değişik görüşler ileri sürülmüştür :

a) Bir fikre göre, basın yoluyla hakaret suçu, eserin basılmasıyla ilgili maddi ve teknik operasyonla tamamlanmış olur; bu şekilde «ihtilât» unsuru gerçekleşmektedir (31).

Bu görüş, baskı işinin gerçekleştirilmesinde çalışanların, bir açıdan fiile iştirak etmiş oldukları, bu açıdan da böylece ihtilât unsurunun gerçekleştirmiş sayılamıyacağı şeklinde eleştirilmiştir (32).

b) Diğer bir görüşe göre, suç, basılmış eserin mahdut bir şekilde de olsa bir kaç kişiye tevzi ile gerçekleşir. Meselâ, yasal gerekler icabı basılmış eser'in Savcılığa tevdi ile, hakaret suçu da teşekkül etmiş olacaktır (33). Bu görüş de, basın yoluyla hakaret suçlarının, genel hakaret suçlarından ayrıldığı daha ağır bir ceza ile cezalandırıldığı, bundan maksadın geniş bir kitlenin tahkir edici görüşleri öğrendiği, bu açıdan basılmış eser'in bir kaç kişiye intikali ile, failin ağır ceza ile cezalandırılmasındaki mantıki sebebin tahakkuk etmeyeceği belirtilmiştir (34).

c) Diğer bir görüşe göre ise, basılmış eser'in satışa arzını yeterli görmekte olup, bilfiil dağıtımını gerekli görmemektedir (35).

Bu görüş de, satışa arzın, «yayınlanmanın» hazırlık hareketini teşkil ettiği, kamu ile basılmış eser arasında gerçek bir temasın bu hareketlerle gerçekleşemeyeceği şeklinde eleştirilmiştir (36).

(31) Bu görüşte olan İtalyan Yargıtay Kararları mevcuttur. Örnek olarak bk. 23 mart 1949 tarihli karar (Riv. Pen. 1949, II, 606) ve 7 Kasım 1949 tarihli karar (Giust. Pen., 1950, III, 213). Bu kararın eleştirisi için bk. Sabatini, G., *Competenza...*, 213.

(32) Nuvolone, *Diritto penale...*, 42 - Sabatini, G., *Competenza...*, 215-218.

(33) Jannitti Piromallo, 228, 268. Aynı görüşte bir Yargıtay Kararı için bk. 1 Mart 1972 tarihli Karar, Riv. It. Dir. Proc. Pen., 1973, No. 4, 921.

(34) Sabatini, *Competenza...*, 213 v.s. - Kostoris, 391.

(35) Bk. Nuvolone, *Reati di Stampa*, 45.

(36) Nuvolone, *Diritto penale*, 45.

d) Diğer bir görüş ise, hakaret suçlarının basın yoluyla işlenmesi durumunda, tam anlamında bir «yayının» gerçekleşmiş bulunmasını aramakta, basılmış eserin kamuya dağıtılmış olmasını zorunlu görmektedir (37). Hiç kimse, basılmış eseri okumasa dahi, basılmış eser'in dağıtılması ile, okunması imkân ve ihtimalinin yaratılmış olması zorunlu görülmektedir. Basılmış ve yayılmış eser, bizzatihi, mahiyeti icabı, aleniyeti gerçekleştirmiş demektir ve ayrıca ikiden ziyade kimsenin bu basılmış ve yayınlanmış basılmış eseri okumuş olmasını araştırmanın gereği yoktur (38).

Hakaret suçunun basın suçu teşkil edebilmesi, ağırlatıcı sebebin uygulanabilmesi için, basılmış eser'in bilfiil dağıtılmış olmasını şart görenlerden bazılarının, bu dağıtılma sonucunda basılmış eserin bilfiil ikiden ziyade kimse okumamış olduğu durumlarda, «basın yoluyla işlenmiş hakaret suçuna» teşebbüs'ün söz konusu olacağını belirtenler de vardır (39). Bunlara göre, basılmış eser, dağıtıldıktan sonra, daha kimse okumadan, toplatılsa, bu durumda kamu ile fiili bir temas söz konusu olmadığına göre, hakaret suçu da tamamlanmış olmayacaktır. Hakaret suçunun netice unsuru tahakkuk etmediğine göre de, basım, yayım faaliyeti neticeye müteveccih bir icra hareketi teşkil edecek ve failin sorumluluğu sadece «teşebbüs» den ibaret bulunacaktır.

Bu görüşün geçersizliği, sanımızca açıktır. Gerçekten, hakaret suçu, bilfiil muhatabın küçük düşürülmesi aranmaksızın teşekkül etmektedir. Diğer bir deyişle, cezalandırılan bilfiil muhatabın küçük düşmesi değil, küçük düşme ihtimalidir. Bu açıdan, basılmış eserin, dağıtımı bu imkânı doğurduğuna göre, bilfiil hiç kimse tarafından okunsun, okunmasın basın yoluyla işlenen hakaret suçu teşekkül etmiş olacaktır.

Kanaatimizce, basın yoluyla işlenmiş hakaret suçlarında şöyle düşünmek gerekir: hakaret suçlarının basın yoluyla işlenmesi, «unsur» olmayıp, suça tesir eden sebeptir. Bu açıdan, yayınlanmak üzere basılmış bir eserle işlenen fiil, bu basılmış eser dağıtılsa da, dağıtılsa da, «hakaret» suçu teşekkül eder. Zira, muhtevası tahkir edici nitelikte olan yazının basımı, «ihtilât» unsurunu teşekkül ettire-

(37) **Ilari**, 9. Aynı nitelikte İtalyan Yargıtay Kararı için bk. 15 Nisan 1932 tarihli Yargıtay Kararı (Giust. Pen., 1932, II, 835 - Zikreden: **Nuvolone**, Diritto Penale, 44).

(38) Bk. **Padovani**, Consumazione..., 930 - **Kostoris**, 391 - **Poppi**, 1027.

(39) **Padovani**, Consumazione..., 932-933.

cektir. Bu açıdan, basılmış eser yayınlanmasa da, fiil suç teşkil edecek ve fakat yayınlanmadığı için, fiilin yayın yoluyla işlenmesi şeklindeki ağırlatıcı sebep uygulanamayacaktır. İşlenen suç, basın yoluyla işlenmiş suç olmayacaktır.

Belirttiğimiz açıdan, basılmış eseri suç teşkil eden ve bu eserin yayınlanmasını isteyen kimsenin bu iradesine rağmen, basılmış eserin herhangi bir sebeple yayınlanmaması fiilin «teşebbüs» derecesinde kaldığı anlamına gelmez. Zira, basılmış eserin muhtevası, tahkir edici nitelikte ise, zaten fiil teşekkül etmiş, netice gerçekleşmiştir. «Yayın» sadece ağırlatıcı sebep yönünden rol oynar. Failin iradesinin, «yayına» müteveccih olması ve bu hususun gerçekleşmesi, fiilin teşebbüs durumunda kaldığı anlamına gelmez (40).

Aynı şekilde, failin iradesi «yayına» müteveccih olduğu halde, yayın gerçekleşmemişse, ağırlatıcı sebep de uygulanamayacaktır. Zira, iradenin yönelişi, ağırlatıcı sebebin uygulanması için yeterli değildir.

Şu hususu da belirtmek gerekir ki, satışa veya dağıtıma çıkarılan basılmış eser, hiç kimse tarafından okunmasa, bu imkân doğmadan, basılmış eser toplatılsa veya imha edilse dahi, «ağırlatıcı sebep» uygulanır. Zira, Basın Kanunu, yayın için gerekli hususları 3. maddede göstermiştir. Bu hareketlerden biri, meselâ, «satışa arz» gerçekleşmekle, yayın tahakkuk eder. 3. madde yayının tahakkuku için, bilfiil basılmış eserin muhtevasının öğrenilmesini şart koşmaktadır.

D — Yayın ne zaman yapılmış sayılır

«Yayın» genel anlamında, basılmış eser'in kamuya intikalidir. Gerçekde, basımın «yayın maksadı» ile yapılması gerekir. Basılmış eser'in anlamı, belirli aletlerle çoğaltılan bir eserde bu işlemin, basılmış eseri geniş bir yığına yayma maksadının varlığını gerektirir.

(40) Genellikle suça tesir eden sebeplerin suçun tamamlanma anı ile ilgisi bulunmadığı kabul edilir. Suçun tamamlanma anının, suça tesir eden sebebin gerçekleştiği an olduğunu ileri sürenler mevcutsa da (Santoro, Circostanza..., 214), neticeden sonra tahakkuk eden ve suçun teşekkülü için aranan hususların, gerçekde unsur oldukları, suça tesir eden sebepleri, neticeden sonra tahakkuk etse dahi suçun tamamlanma anının, bu tesir edici sebebin tahakkuk ettiği an olmayıp, neticenin gerçekleştiği an olduğu görüşü benimsenmektedir: bk. Adornato, 158 - Pannain, I, 197.

Çoğaltma aletleri ile çoğaltılan bir eserin, kamuya yayılması maksadı olmadığı halde, bu yayılma gerçekleşmişse, basılmış eser mevcut sayılamaz (1). Yayın, niteliği gereği, sayısı sınırlı olmayan bir yığına aktarılması ve fiilen bu aktarma yanında, yığına ulaşma maksadının da bulunması anlamını taşır (42). Bu açıdan, sayısı belirli dernek üyelerini, sadece belirli sığata sahip bulunan kimselere gönderilmek üzere, belirli bir sınırla sınırlandırılarak çoğaltılmış yazıların, yayınlanmış basılmış eser sayılamayacağı kabul edilir (43).

Daha önce de belirttiğimiz gibi, basın suçlarının özel bir hukuk sistemine bağlı tutulmasının nedeni de, suçun «yayın» vasıtası ile işlenmesidir. Aynı şekilde, basın suçunun «yayın» ile teşekkül ettiğinin kabulü de, «yayın» unsuruna önem kazandırmakta, yayının ne zaman yapılmış sayılacağına tesbitini gerektirmektedir. Zira, yayının yapıldığı an, suçun da işlendiği an olmaktadır.

Yayının ne zaman yapıldığı konusunda, bazıları (44) yayının dağıtım anlamına geldiğini ve bu açıdan basılmış eserdeki görüşlerin kamuya intikal imkânının doğması ile yayının gerçekleşmiş olduğunu kabul ederler. Hatta, yukarıda da belirttiğimiz gibi, yasal gereklerle basılmış eser'in bir nüshasının yetkili organa tevdi edilmesinin yayın için yeterli olduğu kanısında olanlar vardır (45). Buna karşılık, yayının, basılmış eserlerle kamu oyu arasında, gerçek ve aktif bir ilişkinin kurulmasına bağlı olduğunu savunanlar da mevcuttur. Bunlara göre, basılmış eserin dağıtılması yeterli olmayıp, aktif bir ilişkinin kurulması da zorunludur. Basın yoluyla işlenen suçlarda, muhtevanın teşkil ettiği fiile ait «netice» ancak kamuya basılmış eser arasında fiili temasın kurulmasıyla teşekkül eder. Cezalandırılan, basılmış eserdeki fiilin kamunun bilgisine intikali ihtimali olmayıp, bilfiil intikal etmesidir (46).

Gerçekde, «yayın» basılmış eserin, kamuya intikalini sağlayacak her türlü vasıta ile gerçekleştirilebilir. Fakat, çok sınırlı bir yayınlığın «yayın» sayılamayacağı açıktır. Bu açıdan, basılmış eserin savcılığa tevdi edilip de, sonra dağıtılmaması halinde yayın mevcut sayılamaz. Basılmış eserin belirli bir makama tevdi mecburiyeti,

(41) Jannuzzi-Ferrante, 162 - Dönmezer, 216.

(42) Jannuzzi-Ferrante, 162 - Cantarano, 135 v.s.

(43) Jannuzzi-Ferrante, 162 - Padovani, 820.

(44) Padovani, 819 - Cantarano, 135 - Nuvolone, Reati di Stampa, 152.

(45) Jannitti Piromallo, 233.

(46) Padovani, Consumazione..., 930 - Kostoris, 391.

sırf, yetkili mercilerin basılmış eserlerden bilgi sahibi olmasını sağlamak için konulmuş idari bir sistemdir ve yayın anını ve olayını ifade etmez (47).

Yayını gerçekleştiren hareketler değişik olsa bile, esasta iki ana hareket içinde toplanabilir: «dağıtım» ve «gösterme» (48). Nitekim, Basın Kanunumuzun 3. maddesi de, «yayın»ı tarif ederken «basılmış eserin herkesin görebileceği veya girebileceği yerlerde gösterilmesi veya asılması veya dağıtılması veya dinletilmesi veya satılması veya satışa arzı neşir sayılır» demektedir. Görüldüğü gibi, neşri teşkil eden hareketlerin bir kısmı «dağıtım» bir kısmı da «gösterme» ile ilgili bulunmaktadır.

Basın Kanunumuzun «yayın» açısından aradığı hareketler üzerinde duracak değiliz (49). Sadece, Kanunumuza göre «yayın» açısından kabul edilen temel sisteme işaret etmek ve bazı sorunlar üzerinde durmak gerekir.

a) Kanunumuz, «gösterilme», «asılma», dağıtılma», «satılma», «satışa arz», «dinletilme» hareketlerini, neşri gerçekleştiren hareketler olarak kabul ederken, sadece bununla yetinmemiştir. Ayrıca, basılmış eser'in kamuya intikal imkânının da bulunmasını aramıştır. Gerçekten, «satılma, satışa arz, dinletilme, dağıtılma» hareketleri, zaten, basılmış eserin fiilen yığınların eline geçmesini ifade eder. Kanun, «gösterilme ve asılma» hareketlerinin «neşir» sayılabilmesi için ise, bu hareketlerin «herkesin görebileceği veya girebileceği» yerlerde gerçekleştirilmesini şart koşturmuştur (50). Böylece, kamu oyuna aksedişin gerçekleşme olanağı bulunmayan hallerde, «neşrin» de tahakkuk edemeyeceği kabul edilmiştir. Bu kabul ediş tarzı, bir açıdan, fiili bir kamuya açılışın arandığını gösterir.

b) Buna karşılık, Kanunumuzun, basılmış eserin fiilen kamunun bilgisine ulaşmış olmasını aradığı ileri sürülemez. Gerçekten, Basın Kanunu, kamunun bilgi edinme imkânının varlığını yeterli görmüş, bu açıdan «asılma ve gösterilme» nin umumî mahallerde gerçekleşmesini aramış ve fakat fiilen bu bilgi edinmenin tahakku-

(47) Kostoris, 391 - Colacci, 204.

(48) Padovani, 820.

(49) Bu konuda geniş bilgi için bk. Dönmezer, 216 v.s. - Erman-Özek, 14 v.s.

(50) Dönmezer, 217.

kunu aramamıştır. Bu nedenle, Kanunumuzun, Fransız doktrin (51) ve Yargıtayı (52) ile yukarıda belirttiğimiz bazı İtalyan düşünürlerinin «fiili, aktif temas» görüşünü kabul etmediğini söylemek gerekir. Belirtilen nedenledir ki, basılmış eserin gizlice kamuya intikal ettirilmesi, failin aleniyete intikali sınırlı bir şekilde istemesi, daha hiç kimse basılmış eserin muhtevasını öğrenmeden, bunun toplanması durumlarında da «yayın» unsurunun teşekkül ettiğini kabul etmek gerekir (53).

Buna karşılık, failin, neşri gerçekleştirecek her hangi bir harekete yönelik iradesinin bulunması şarttır. İrade dışı bir fiilin teşekkülünden, failin sorumlu tutulamayacağı açıktır (54).

c) «Yayın» unsurunun tahakkuku için, Basın Kanununun 3. maddesinde gösterilen «neşre» ait hareketlerden herhangi birisinin yapılması yeterlidir. Bu açıdan, bir basılmış eserin herkesin girebileceği veya görebileceği bir yere asılması, mevkutelerin satılmak üzere bayie teslimiyle satışa arz v.s. neşrin tahakkuku için yeter ve ayrıca basılmış eserin fiilen görülmüş olması veya satın alınmış bulunması aranmaz. Bu açıdan, 3. maddede belirtilen hareketlerden biri yapıldığı an, yayın teşekkül etmiş ve bu nedenle de basın suçu vücut bulmuş olur. Öyleyse, bir basın suçunun hangi anda teşekkül ettiğini tesbit edebilmek, neşre ait ilk hareketin yapıldığı anın tesbit edilebilmesine bağlıdır.

Mevkuteler yönünden de, basılmış eserin neşredildiği an, mevkutenin üzerinde yazılı neşir günü olmayıp fiilen neşredildiği gündür. Bu tarih, neşir tarihi olarak gösterilen tarihten önce veya sonra olabilir. Örneğin, bir gün önce akşamları, bir gün sonranın gazetelerinin satışa çıkartılması adet haline gelmiş bulunuyor. Bu durumda, neşir, gazetenin üzerindeki tarihte değil, bir gün önce gerçekleşmiş oluyor. Aynı şekilde, gazeteler çoğunlukla, neşir gününden önceki gece dağıtım için «genel bayi» veya «dağıtıcı şirketler»e verilmektedir. Mevkutelerin bayie verilmesi «satışa arz» anlamını taşır ve bu mevkute ile işlenen suç bu satışa arz hareketiyle vücut

(51) *Blin-Chaveau-Drago*, 368 - *Toulemon*, 243.

(52) *Bk. Répertoire de droit pénal et de procédure pénale* (Dalloz-*presse*), III, 1969, 41, no. 532.

(53) *Bk. Dönmezer*, 218 v.s.

(54) *Dönmezer*, 219 - *Özek*, 145, 161.

bulmuş olur. Bu durumda suçun işlendiği an, fiilen satıştan önce, bir gün evvel satışa arz ile tahakkuk eder. Nitekim, bir olayda, Sıkıyönetim Mahkemelerinin yetkisi, suçun işlendiği anın tesbitine bağlı kaldığında, Askeri Yargıtay da aynı sonuca varmıştır.

Gayrimevkuat neşriyat yönünden de aynı durum söz konusudur. Bu eserler de, fiilen neşir teşkil eden hareketin yapıldığı anda neşredilmiş kabul edilir. Dâva açma süresi yönünden olsun, suçun işlendiği yer açısından olsun, o eserin neşirini gerçekleştiren hareketin ne olduğunun ve ne zaman yapıldığının tesbiti gerekir.

d) Basın Kanunumuzun 12. maddesine göre, mevkutelerden ikişer adedin, neşri takip eden gün içinde C. Savcılığına verilmesi gerekir. Bu teslim tarihinin suçun işlenme tarihi ile hiç bir ilgisi mevcut değildir. Bu teslimin geç yapılmış olması, neşrin de geç yapılmış olduğu anlamına gelmez. C. Savcılığına gerekli nüshaların teslim edilmemesi müstakil bir suçtur. Bu suçun işlenmiş olması, neşir tarihinden ayrı bir husustur; neşrin gerçekde daha geç yapıldığı hususunda karine teşkil etmez. Teslimin gecikmesiyle, Basın Kanunumuzun 24. maddesine göre suç teşkil eder; bu bir basın zabıtası suçudur. Esas neşredilmiş basılmış eserle işlenen suçun işlenme zamanı yönünden ise, esas basılmış eserin neşir tarihi göz önünde bulundurulur (55).

Basılmış eserin yayın anını, hem basın suçlarının takibi ve hem de basın suçunun işlendiği yerin takibi yönünden önem taşıdığını hatırlatmak gerekir.

Ş. II — BASIN SUÇUNUN İŞLENDİĞİ YER VE YETKİLİ MAHKEME

Basın suçunun işlendiği zaman kadar, işlendiği yerin tesbiti de önem taşır. Gerçekten, yetkili mahkemenin tayini, yer itibariyle yetki ihtilâfının engellenmesi, gibi konuların tesbiti yönünden, suçun işlendiği yerin, dolayısıyla yayının yapıldığı yerin tesbiti önem taşımaktadır. Şunu da belirtmek gerekir ki, suçun işlendiği yerin tesbiti ile suçun işlendiği yerin tesbiti yönünden yakın ilişki mevcuttur; zira her iki durumda da, yayının yapıldığı anın tesbitine ge-

(55) Bk. Kostoris, 391.

rek duyulmaktadır. Yayının yapıldığı an, suçun işlendiği anı, bu anın gerçekleştiği yer de suçun işlendiği yeri ifade etmektedir.

I — SUÇUN İŞLENDİĞİ YERİN TESBİTİ KONUSUNDAKİ GÖRÜŞLER

Genellikle, bir suça ait neticenin tahakkuk ettiği yer, suçun işlendiği yerdir. Meselâ, İtalyan Ceza Usul Kanununun 39. maddesinde bu husus açık bir şekilde ifade edilmiştir. Türk Doktrininde kabul edilen de budur (56). Basın yoluyla işlenen suçlarda netice «yayın» olduğuna göre, suç da yayının gerçekleştiği yerde işlenmiş olacaktır. Fakat, «yayının» nerede gerçekleşmiş sayılacağı konusunda değişik görüşler ileri sürülmektedir. Basın yoluyla işlenen suçlarda «yayın» gerek suçun teşekkülü, gerek suça tesir edici sebeplerin belirmesi yönünden «tayin edici unsur» olmaktadır. Yayın bir harekettir ve hareketten ayrı neticenin olmadığı hallerde «netice» niteliğini de taşımaktadır. Neticenin hareketten ayrı olduğu suçlarda dahi, yayın, basın suçunun teşekkülü için şarttır; bu açıdan da, bu suçlarda dahi yayının teşekkülünü aramak ve nerede gerçekleştiğini tesbit etmek gerekir (57).

1 — Yayının yapıldığı her yerde suçun işlendiği görüşü

«Yayın» fiilinin tek bir hareketle tükenmediği; yayının süregelen ve alan itibariyle yaygın bir şekilde gerçekleşmesi suçun da bütün bu alanlarda işlendiği düşüncesine yol açmıştır. Suç, basın yoluyla da işlense, belirli ve hukuken korunan menfaatleri ihlâl etmektedir. Basın yoluyla işlenen suçlarda da, bu ihlâl, basılmış eserin yayıldığı bütün alanlarda gerçekleşmektedir. Bu fiili durum, özellikle Fransız doktrin ve mahkeme kararlarında, fiilin birden fazla ve değişik yargı alanlarını ilgilendirdiği kanaatini yaratmıştır. Buna göre, gerçekte yayının yapıldığı her yerde, aynı suç müteaddit kereler işlenmiş olmaktadır. Bu açıdan, gerçekte, suçların çokluğu ve aynı şekilde yargılamanın çokluğu söz konusudur (58). Bu durumda, işlenen bir basın suçunda, gerçekte tek suç yoktur. Fakat, kanun, aynı basılmış eserle müteaddit suçlar işlendiği için bunları

(56) Dönmezer-Erman, I. 232 v.s.

(57) Testi, Col. 481.

(58) Blin-Chaveau-Drago, 368 - Toulemon, 243.

tek bir suç gibi kabul etmektedir; «suçların içtimaı» söz konusudur (59).

Aynı görüşü, İtalyan doktrinde kabul edenler de vardır. Yayın süresince, basın suçunun mütemadi suç teşkil ettiğini ve bu açıdan değişik kaza çevrelerini ilgilendirdiğini kabul eden bu görüş (60) daha eski doktrinde de savunulmuştur (61). Bir ayırım yaparak, sadece gayrimevkut neşriyatın mütemadi suç teşkil ettiğini ve değişik yargı mercilerinin yargı yetkisini kabul edenler de vardır. Buna göre, gerçekte bir çok yerde yargı yetkisi doğar ve fakat yargı ihtilafını engellemek için eserin basıldığı yerdeki yetkili kaza organlarına yargı hakkını tanımak yerinde olur (62). Basın suçunun «mütemadi» nitelikte olması durumunda yargı yetkisinin birçok yargı çevresine ait olmasının nedeni olarak ileri sürülen görüş de şudur: basın suçunda basılmış eser varlığını her zaman için sürdürecektir. Bu açıdan, suçun «tamamlanması, neticenin tahakkuku» diye bir şey söz konusu olamaz. Bu durumda da, basılmış eserin dağıtıldığı her yerde yargı yetkisi mevcut olur (63).

Bu görüş, pratikte yaratacağı zorluklar ve ihtilâflar dışında hukuki bir temele de dayanmamaktadır. Basın suçu, ne «mütemadi suç» ne de «suçların içtimaı» teşkil etmemektedir. Mütemadi suç, hukuki ihlâlin devam etmesi durumunda söz konusu olur (64). Halbuki, basın suçunda, yayımla, hukuki menfaat ihlâl edilmekte ve fakat ihlâl devam etmemektedir. Bu açıdan «mütemadi suç» söz konusu olamaz.

«Suçların içtimaı» da söz konusu değildir. Gerçekten, basın suçunda, fiil «yayın fiili» dir. Yayın ile, hem yayın fiili ve hem de basılmış eserin muhtevasının teşkil ettiği suç tahakkuk etmektedir. Yayın ise, yayına ait hareketlerden birinin yapılması ile gerçekleşir. Yayının devam etmesi, fiilin işlenmesine devam edilmesi, her yayın hareketinin yeni bir suç teşkil etmesi anlamına gelmez. Yayınlanan basılmış eser bir bütündür ve «yayın» tek bir fiil olarak kabul edilebilir. Basılmış eserin yayınlanmış durumu, sadece hu-

(59) Toulemon, 243.

(60) Kostoris, 394.

(61) Borsani-Casorati, Codice di procedura penale italiano commentato, I, 1873, 392 - Zikreden: Padovani, 821, not 43.

(62) Abbomente, 174.

(63) Crivellari, VII, 1104.

(64) Manzinî, I, 609.

kuka aykırı neticenin devamı demektir. Bu durumda, tek bir fiille, kanunun tek bir hükmü ihlâl edilmiş bulunmaktadır.

Yayın unsurunun yaygınlığı ve karmaşıklığı, suçun işlendiği yer veya vaman yönünden değil, sorumluluk yönünden özellik getirir ve bu nedenle de basın suçlarında sorumluluk sistemi, özel sistemlere bağlanmıştır (65).

Kaldı ki, failin, daha icra hareketlerine başlarken, sınırsız bir yığına hitap etme iradesiyle hareketi, fiilin tekliğini gösterir (66).

2 — Yayınlanan eserin basıldığı yerde suçun işlendiği görüşü

Özellikle, basın suçunun, yayını gerçekleştiren «yazı işleri müdürü» veya «naşirin» ihmali bir hareketinin sonucu sayanlar (67) basın suçunun, basılmış eserin teknik açıdan basıldığı yerde işlendiğini kabul ederler. Zira, suça sebebiyet veren «ihmali» hareket, baskı yerinde gerçekleştirilmiş olmaktadır. Basın suçunda «netice» ise «ihmali hareket» tir. Bu «ihmali hareket neticesi» ise, baskı yerinde gerçekleştiğinden, basın suçu orada işlenmiş sayılır. Basın suçunda cezalandırılan, gerçekde, sorumlu kişinin kanunen zorunlu denetimini görevini ihlâlidir. Bu ihlâl baskı yerinde gerçekleştiğine göre, hukuken himaye edilen menfaat de baskı yerinde ihlâl edilmiş demektir (68). Gerçekde, yayına başlama hareketi de, zaten baskı yerinde gerçekleşmektedir (69). Zaten, Basın Kanunları, basılmış eserlerden belirli sayıların, basımın yapıldığı yer savcılığına verilmesini öngörmektedir. Bu basılmış eserlerin yetkili mercie verilmesiyle de neşir tahakkuk etmektedir. Öyleyse, basım yerini «neşir» yeri saymak doğaldır (70).

Bu görüş eleştirilir. Basım yerinde, basılmış eser fiilen dağıtılmamış olabilir ve yetkili mercie teslim «neşir» sayılamayacağına göre «yayın» o yerde hiç gerçekleşmeyebilir. Kaldı ki, eserin teknik araçlarla çoğaltılması işlemine katılanlar, sadece fiile ait bir ha-

(65) Özek, 19 v.s.

(66) Padovani, 822.

(67) Basın suçlarından sorumluluğu «denetimin ihmali» esasına istinat ettiren görüşler için bk. Özek, 249-264.

(68) Ungaro, 137. Ayrıca bk. 23/3/1949 tarihli İt. Yar. Kararı, Riv. Pen., 1949, II, 606.

(69) Testi, 483 - Ungaro, 137.

(70) Sabatini, 217-220. Ayrıca bk. İt. Yargıtayının 7/10/1949 tarihli kararı (Giust. Pen., 1950, III, 213). Aksi karar için bk. 31/8/1964 tarihli karar (Giust. Pen. 1965, II, 832).

zırlık hareketini gerçekleştirmektedirler. Diğer bir deyişle, baskı işlemi, yayına bir hazırlık olması açısından «hazırlık hareketi» dir ve baskı yerinde fiilin işlendiğinin kabulü, hazırlık hareketinin cezalandırılması, basımın suçun teşekkülü için yeterli sayılması demektir (71).

3 — Himaye edilen menfaatin ihlâl edildiği yerde neşrin - suçun işlendiği görüşü

Çok değişik açılardan ele alınmakla beraber, genel çizgileri içinde, bazıları, hukuken korunan menfaatin ihlâl edildiği, tehlikeye düşürüldüğü yerde suç işlenmiş sayılmak gerekecektir. Suçun unsurları yönünden de, kabul edilmesinin zorunlu olduğu belirtilirken, suç ister zarar, ister tehlike suçu olsun, netice zarar veya tehlikenin meydana geldiği yerde teşekkül etmektedir. Bu açıdan da suçun burada işlendiğinin kabulü gerekir (72).

Basın suçunun, suçun en büyük ölçüde zarar veya tehlikesini yarattığı yerde işlenmiş olmasının gerektiği görüşü, bazıları tarafından (73) bütün suçlar için geçerli sayılmaktadır. Buna karşılık, bazıları (74) ise, bu görüşün sadece hakaret ve sövme suçu için geçerli olacağını belirtmektedirler. Bunlara göre, hakaret ve sövme suçlarında netice, hakarete maruz kalan şahsın şeref ve haysiyetinin rencide olması tehlikesidir. Bu tehlike ise, özellikle, hakarete uğrayan kimsenin en çok tanındığı yer olan, ikamet mahalli için söz konusudur. Kişinin bütün faaliyetleri, ikamet yerindedir ve hakaret fiili de en çok o mahalde bu faaliyete zarar verecektir. Bu açıdan suç, mağdurun bulunduğu yerde işlenmiştir (75).

Bu görüşe göre, gerçekde basın yoluyla işlenen suç, basılmış eserin dağıtıldığı her yerde işlenmektedir. Fakat, bir basılmış eserle işlenen suç tek olduğuna göre, bu suçu dağıtımın yapıldığı her yerde işlenmiş saymak imkânı yoktur. Yetki ihtilâflarının engellenmesi yönünden, suçun, suçtan zarar görenin ikamet ettiği yerde işlenmiş saymak, usul hukuku yönünden de yerinde olur (76).

(71) *Nuvolone*, *Reati di stampa*, 159. Sadece *Nuvolone* de, basılmış eserin, basıldığı yerde fiilen dağıtılmadığı durumda, ilk basılmış eserin resmi makamlara tevdi edildiği yerin yargı organlarının yetkili olacağını kabul etmektedir: bk. *Diritto penale...* 301.

(72) *Adornato*, 91.

(73) *Adornato*, 91.

(74) *Sabatini*, 213.

(75) *Ungano*, 137 - *Poppi*, 1023 - *Attavilla*, 258.

(76) *Sabatini*, 216.

Bu görüş, özellikle hakaret suçlarının belirli bir kişiyi hedef alsa bile, cezalandırmanın toplum adına olduğu; tehlikeliliğin suçtan zarar gören için değil bütün topluluk açısından geçerli bulunduğu ileri sürülerek eleştirilmiştir. Bu açıdan, sadece suçtan zarar göreni yer itibariyle yetki yönünden ölçü almak, basılmış eserin belki de en az tehlike yarattığı yer yargı organlarını yetkili kılmak anlamına gelecektir (77).

4 — Basılmış eserin ilk dağıtımının yapıldığı yerde suçun işlendiği görüşü

Bazılarına göre, basın suçu yayımla teşekkül edecektir. Yayın ise, basılmış eserin satışı ile tahakkuk eder. Öyleyse basılmış eserin, ilk dağıtıldığı yerde, dağıtılan miktar ne olursa olsun, basın suçu işlenmiş sayılır. Bu görüşte olanlara göre, «yayın» basılmış eserin yetkili mercie teslimi ile tahakkuk ettiğinden, basın suçunun işlendiği yerde, basılmış eserin teslim edileceği yerdir; zira, ilk dağıtım bu yerde tahakkuk etmiş olur. Basılmış eser, yetkili mercinin bulunduğu yer dışında dağıtılmak üzere basılmışsa, suç da bu dağıtım yerinde ve ilk dağıtıldığı mahalde işlenmiş sayılacaktır (78).

Bu görüşte olanların, bir kısmı ise, «ilk dağıtım yeri» ni, basılmış eserin yetkili mercilere tevdi yeri olarak kabul etmezler. Bunlar, basılmış eserin greçekten ve fiilen ilk dağıtıldığı, kamunun basılmış eserlerle ilk temasa geçtiği yeri kabul ederler (79).

Bu görüş de kabul edilmemekte, daha doğrusu eleştirilmektedir. İlk dağıtımın sınırlı olması, hatta tek bir nüshaya inhisar etmesi durumunda, dağıtımın çok daha geniş olduğu bir bölgenin varlığına rağmen, bu sınırlı dağıtım yapılan yerin yetkisini kabul etmek gerekecektir. Bu durumda, gerçekte fail, bizzat kendisi, yetkili mahkemeyi tayin imkânına sahip olmuş olacaktır. Suçun işlendiği yer, suçun neticesinin tahakkuk ettiği yerdir. «İlk dağıtım» ise, suçun neticesinin tahakkuk ettiği, «tehlikenin» doğduğu yer değildir (80).

(77) Padovani, 324-325.

(78) Leone, I, 366 - Florian, 544 - Maggiore, 823.

(79) Nuvolone, Reati di Stampa, 44 - Manzini (1950), II, 93 - Ileri, 12. Yargıtay da, bir kararında matbaadan çıkışı ilk yayın saymıştır bk. Giust. Pen., 1958, II, 618.

5 — Basılmış eserin son dağıtıldığı yerde suçun işlendiği görüşü

Ölçü olarak uygulanması gerçekten müşkül diğer bir görüş de, basılmış eserin son dağıtıldığı yerde suçun işlenmiş olduğu görüşüdür. Buna göre, suç, suça ait neticenin tahakkuk etmiş bulunduğu yerde işlenmiş sayılır. Basılmış eser dağıtıldığı sürece «neşir» devam etmektedir ve suç tamamlanmamıştır. Suçun tamamlanması, neticenin gerçekleşmesi, «neşrin» sona ermesine, yani dağıtımın bitmesine bağlıdır. Bu durumda, suçun işlendiği yer de, son dağıtımın yapıldığı; diğer bir deyişle «neşrin» sona erdiği yerdir. Bu görüşe göre, basın suçu, mütemadi suç niteliğini kazanmaktadır. Basın suçu, bu görüşte olanlara göre, «ihmali» bir nitelik de taşır. Fail, ilk dağıtımla ortaya çıkan «hukuka aykırı durumu» sona erdirmekle de yükümlüdür. Yayını keserek, hukuka aykırı durumu ortadan kaldırmayan kişinin «ihmali» hareketi devam etmektedir. Bu durumda, yayın devam ettikçe «ihmali hareket» ve dolayısıyla suçun işlenmesi de devam edecektir (81).

Bu görüş, teorik olarak netice ile suçun işlendiği yer arasındaki ilgiyi kurması yönünden, ilk bakışta bir doğruluk payı taşır gözüküyorsa da, gerçekte haklı eleştirilere açıktır.

Her şeyden önce, son dağıtımın nerede yapıldığı hususunun tesbiti büyük güçlük yaratır. Ayrıca, bütün basın suçları «mütemadi suç» olarak kabul edilmekle de, teorik bir yanlışa düşülmektedir. Gerçekten, yayın yapılmakla hukuki menfaat ihlâl edilmekte ve suç tamamlanmaktadır. Yayının devamı süresince devam eden, neticenin hukuka aykırı sonuçları, hukuka aykırı durumun yarattığı etkilerdir. Bu açıdan basın suçu «mütemadi suç» olarak kabul edilemez.

Basın suçunun mütemadi suç olarak izahı yönünden, failin, yayını engelleme yükümlülüğünü «ihmal ettiği» ve bu açıdan «temadinin» söz konusu olduğu görüşü ise zorlama bir izahtır. Her şeyden önce, «basın suçunun», ihmali suç olarak kabulü eleştirilere açıktır (82). Kaldı ki, basılmış eserin oluşturduğu suçtan kanunen sorumlu tutulan kişilerin sorumluluğu, «neşir» ile doğmaktadır. Neşrin devam etmesi «suçun devamı veya tekrarlanması» anlamına

(80) Padovani, 830.

(81) Jannitti Piromallo, 241 - Abbomonte, 174 - Nuvolone, Diritto Penale, 13 - Leone, Del reato abituale, 395.

(82) Bk. Özek, s. 280, 364.

gelmeyeceği gibi, iradi olarak yapılan bir neşir tahakkuk ettikten sonra, neşrin kesilmesi de suçluluk durumunu ortadan kaldırmaz. Basın suçu «ihmalî suç» olarak kabul edilse dahi, «ihmal» neşrin yapılması hususunda aranır, yoksa, gerçekleşmiş bir neşrin engellenmemesi «ihmalî hareketi» meydana getirmez. Yasaların, «suç teşkil eden yayının yapılmaması» ve «suç teşkil eden yayının hukuka aykırı neticelerin izale edilmesi» şeklinde çifte mükellefiyet yüklediği ve ikinci mükellefiyete aykırılığın, yapılması gereken bir şeyin yapılmamasının suçu devam ettirdiği görüşü (83) doktrinde kabul edilen bir görüş olmayıp, ancak özel hallerde söz konusu olmaktadır. Kanunun bir hukuka aykırı durumun neticelerinin silinmesi yükümünü kişilere açık bir şekilde yüklediği durumda, bu konudaki ihmal, «ihmalî mütemadi suç» teşkil edebilir (84). Ayrıca, failin, iradi olarak «hukuka aykırı durumun devamı konusunda ihmalî veya icrai hareketlerine devamı», diğer bir deyişle sona erebilecek hukuka aykırı durumun, failin istek ve iradesi ile sürdürülmesi, yeni bir «mütemadi suçun» tahakkukuna yol açabilir (85). Basın yoluyla işlenen suçlarda ise, kanun, faile, ne hukuka aykırı durumu men etme mükellefiyetini yüklemiştir, ne de failin yayını kesmek veya devam ettirmek imkânı mevcuttur. Bu hususun, yayının «asma, dinletme» gibi, «teşhir» suretiyle gerçekleştirilmesi durumunda mümkün olabileceğini, «teşhiri» gerçekleştirenin bunu engelleme imkânı bulunabileceğini ileri sürenler de vardır (86).

6 — Basılmış eserin en geniş dağıtımının yapıldığı yerde suçun işlendiği görüşü

Bazılarına göre, basın suçunun işlendiği yerin tesbitinde ne «ihlâl edilen menfaat», ne de «ilk veya son dağıtım» ölçü olarak kabul edilemez. Suçun işlendiği yer «neşir» sürecin safhalarının analizi ile ilgili bir konudur. Basın suçları, suçun çok sayıda basılmış eserle işlenmiş olması, bu yönden «tehlike» unsurunun yoğunlaşması yönünden özellik taşır. Basın suçunun özelliği, «tehlikenin yoğunluğu» olduğuna, bu nedenle suçun basın yoluyla işlenmesi, genellikle, ağırlatıcı sebep sayıldığına göre, suçu, bu tehlikenin en geniş ölçü-

(83) Messina,

(84) Gallo, 332 - Caraccioli, 221.

(85) Albani, 416.

(86) Padovani, 829.

de tahakkuk ettiği yerde işlenmiş saymak ve yetkiyi de bu yer mahkemelerine tanımak gerekir (87).

Bu görüşün dağıtımın en geniş olduğu yeri tesbit gibi pratik bir zorluğa yol açması doğaldır. Zira, en geniş dağıtım kriteri, madem ki «tehlikenin yoğunluğu» esasına dayanmaktadır, öyleyse bu ölçünün tesbitinde sadece sayı olarak dağıtım genişliğini değil, fakat etkenlik yönünden izafi genişliği de tesbit etmek gerekir. Bu gereğin ölçülmesi ise, mümkün değildir. Böyle bir ölçü, belirsiz, keyfi bir ölçüyü kabullenmek anlamını taşır. Bu durumda, suçun işlendiği yer ve zamanı tesbit mümkün olamaz (88).

II — TÜRK HUKUKUNA GÖRE BASIN SUÇUNUN İŞLENDİĞİ YER VE YETKİLİ MAHKEME

Türk hukukunda «basın suçunun işlendiği yer» sorunu CMUK nun 8/3 ve 4. maddesiyle bir sisteme bağlanmıştır. Bu açıdan, yukarıda özetlediğimiz, basın suçunun işlendiği yer ile ilgili görüşler, Türk hukuku yönünden, sadece teorik bir değer taşır. Gerçekten, CMUK nun 8. maddesi karşısında, artık suçun işlendiği yer sorunu doktrin tarafından çözümlenecek değildir. Doktrin sadece, sistemin eleştirisi yönünden bir değer taşımaktadır.

CMUK nun «basın suçunun işlendiği yer» konusunda bir genel, bir özel «kanuni yetki» tesbit ettiği görülmektedir. Gerçekten, CMUK nun 8. maddesine göre, «dávaya bakmak selâhiyeti, suçun işlendiği yer mahkemesine aittir.» CMUK. nun, dávaya bakma yetkisini, suçun işlendiği yer mahkemesine verme kuralından, «basın suçları» yönünden ayrıldığı görülmektedir.

Gerçekten, basın suçu neşirle işlendiğine göre, kural olarak «neşrin tahakkuk ettiği yer» suçun da işlendiği yerdir. Halbuki, CMUK nun 8/3. maddesi, basın suçlarında suçun işlendiği yeri aramaksızın, «...selâhiyet matbuanın neşir merkezi olan yer mahkemesine aittir»demektedir. «Neşir merkezi» her zaman için «neşrin» tahakkuk ettiği yer değildir. Bugün, özellikle mevkuteler, Türkiyede değişik illerdeki matbaalarda basılmakta ve yayınlanmaktadır. Basın Kanunumuzun 3. maddesine göre «satışa arz» dahi «neşir sayılmaktadır. Bu durumda, bir gazetenin Adana baskısı ilk önce basılsa

(87) Testi, 484 v.s.

(88) Padovani, 827-828.

ve bayie teslim edilse «neşir» Adanada tahakkuk etmiş olacaktır; bayie verişle «satışa arz» ve neşir gerçekleşecektir. Bu durumda suç, esas itibariyle, Adanada işlendiği halde, bu suçu takip ile görevli Mahkeme o gazetenin merkezi İstanbulda olduğundan, İstanbul Mahkemeleridir. Böyle bir durum her zaman için mümkündür ve bu durumda, yetkili mahkeme suçun işlendiği yerin dışındaki bir mahkemedir. Aynı şekilde, bugün, gazeteler değişik şehirlerde, değişik muhteva ile basılmaktadır. Örneğin, İzmirde basılan gazetede yayınlanan ve muhtevası suç teşkil eden yazı, İstanbul nüshasında yayınlanmasa, suç gerçekde sadece İzmirde işlenmiş olacaktır. Buna rağmen, CMUK nun 8/3. maddesine göre, yetkili mahkeme İstanbul Mahkemesidir.

Özellikle gazetecilikte araçların ve imkânların gelişmesi nedeniyle, değişik matbaalarda değişik muhtevalı gazetelerin yayınlanabilmesi durumunda, CMUK nun 8/3. maddesindeki sistem, suçun işlenmediği yerde suçun takibi imkânını yaratmıştır. 8. maddenin 3. fıkrası gerçekde, «neşir merkezi» ibaresi ile, basın suçunun işlendiği yeri «neşre» bağlı olarak tesbit etmek istemiştir. Bu şekilde, Kanun, kendi açısından 1. ve 3. fıkralar arasında bir uyum, tutarlılık sağlamak istemiştir. Bugün yayının birçok yerden yapılması fiilen neşrin tek bir merkezden gerçekleştirilmemesi durumu karşısında ise, 3. fıkranın suçun işlendiği yeri tesbit konusundaki hükmü, sadece yetkili mahkemeyi tesbit eden bir hüküm durumuna gelmiştir.

Gerçekten, bugünkü durumda, «neşir merkezinden» bir «matbaa»nın yayını hususunda kanuni gereklerin yapıldığı, Basın Kanunu hükümlerine göre «beyanamenin» verildiği yeri anlamak gerekir. Zira, «neşir merkezinden», basılmış eserin yayınlandığı merkezi anlarsak, böyle bir merkez mevcut değildir. Bu nedenle, gazetenin ana yapısının hazırlandığı, yasalara göre esas yayım formalitelerinin gerçekleştirildiği yer «neşir merkezi» kabul edilmek gerekir (89).

Durum böyle olunca, gazetenin hukuken yayınlandığı yer mahkemesi yetkili olacak ve yukarıda belirtilen örneklerde olduğu gibi, bu yerin dışında işlenen suçları da yargılamak yetkisine sahip bulunacaktır. Durum böyle olduğu içindir ki, hiç değilse fiilen, basın suçlarında CMUK nun genel prensipten ayrıldığını ve suç nerede

(89) Benzer görüş için bk. Ercm, 120.

işlenmiş olursa olsun, yetkili mahkemeyi sabit bir şekilde kanunun tesbit ettiğini kabul etmek gerekecektir (89).

Kanunumuz yurt içinde işlenilen yerler bakımından «mecburi yetki» sistemini kabul ettiği halde, basın yoluyla işlenilen hakaret suçlarında bu sistemden ayrılmıştır (91). Gerçekten, CMUK nun 8/4. maddesine göre, «takibi şikâyetname verilmesine bağlı olan hakaret ve sövme suçlarında matbua tecavüze uğrayan kimsenin ikamet ettiği veya sakin olduğu yerde tevzi olunmuşsa oradaki mahkeme dahi salâhiyetlidir». Bu şekilde kanun, hakarete uğrayan kimseye bir seçim hakkı tanımıştır; bu kişi, ister «matbuanın neşir merkezinde», ister kendi ikamet ettiği veya oturduğu yerde matbuanın dağıtılmış olması şartıyla şikâyetde bulunabilecektir. Bu durumda, mağdurun şikâyetinde bulunduğu yer mahkemesi, yetkili mahkeme olacaktır.

Basın yoluyla işlenilen hakaret ve sövme suçlarında, mağdura, yetkili mahkemeyi seçme imkanının tanınması, «nasafete muvafık addedilmiştir» ve «filhakika tecavüz olunan kimsenin, matbuanın neşir merkezi olan mahal mahkemesine kadar gidip arzı şikâyet etmesi kendisi için büyük bir külfet teşkil eder. Buna mukabil, böyle bir matbuayı o mahallerde dahi neşir ve tevzie tevessül etmiş olanlar bu yüzden teveccüh edecek mesuliyetlere evvelden muvafakat etmiş farzolunacakları gibi, haddizatında fiil, matbuanın tevzi olduğu mahallerin her birinde işlenmiş telâkki edilebilir» denilmiştir (92). Fiilin, basılmış eserin dağıtıldığı her yerde işlenmiş sayılacağı görüşüne katılmamakla beraber, bu ifade ile hakaret ve sövme suçlarında mağdurun ikamet ettiği mahalde yayının en büyük zararı veya tehlikeyi yaratmış olacağı görüşünün belirtilmek istendiğini sanıyoruz.

CMUK nun 8/4. maddesinin uygulanabilmesi için, Basın Kanununun 3. maddesine uygun «neşir» hareketlerinden birinin yapılması yeterlidir. Fiilen dağıtılmasa, kimse okumasa dahi, örneğin sırf «satışa arz» hareketi, mağdurun ikamet ettiği yerde şikâyetde bulunması imkânını yaratır. Örneğin, bir gazete «satışa arz» edildikten sonra, tüm nüshaları mağdur tarafından satın alınsa ve kimse o basılmış eseri okumasa dahi, Basın Kanunu 3. maddeye uygun neşir gerçekleşmiştir ve orada dâva açılabilir.

(90) Tosun, 303, not. 1.

(91) Tosun, 304.

(92) Bk. Erem, 120 not. 10.

Belirtilen durumda, basın suçları yönünden, CMUK nun «suçun işlendiği» yeri tesbitten ziyade, «yetkili mahkemeyi» bu yerden bağımsız bir şekilde kanun hükmüyle tesbit ettiği kanaatindeyiz. Bu tesbiti yaparken de, CMUK nu genel olarak, «basılmış eserin esas yetkili organlarının bulunduğu merkez»deki mahkemelerin yetkili olacağı görüşünü kabul ettiği ve istisnai bir şekilde «mağdurun bulunduğu yer mahkemelerinin yetkisi» sistemini de benimsediği anlaşılmaktadır.

Ş. III — BASIN SUÇLARINDA TEŞEBBÜS

I — GENEL OLARAK

Basın suçlarına teşebbüs konusu, özellikle, Basın Kanunumuzun 3. maddesi karşısında özellik taşır. Gerçekten, 3. madde, «basın suçu neşir ile vücut bulur» demekle, basın suçunun, adeta, netice unsurunu tesbit etmiş ve bu açıdan da neşir tahakkuk etmedikçe suçun tamamlanamıyacağını kabullenmiştir. Bu durumda, «neşir» suçun neticesi olunca, neşir ya gerçekleşmiştir ve suç tamamlanmıştır, ya gerçekleşmemiştir, bu durumda da icra hareketleri devam ediyor demektir; belirtilen, şekilde basın yoluyla işlenen suçlara «tam teşebbüs» durumu özellik taşır.

Türk hukuku açısından «basın suçlarına teşebbüs» durumuna değinmeden, konuyla ilgili İtalyan hukukundaki başkalağa işaret etmek gerekir. Gerçekten, bilindiği gibi, İtalyan Hukukunda basın suçunun ne zaman işlenmiş sayılacağı konusunda bir kanun hükmü yoktur ve doktrinle, mahkeme kararları konuya ışık tutmağa çalışmaktadır. Durum böyle oluca, suçun işlendiği zamanı tesbit ile ilgili görüşlere paralel olarak, basın suçlarına teşebbüs konusundaki görüşler de değişmektedir.

Basılmış eserin «yayınını cezalandırılabilme şartı» olarak kabul eden görüş, doğal olarak, basın suçuna teşebbüsün hiç bir şekilde mümkün olamayacağını kabul etmektedir (93).

(93) Colaci, 205 - Pagliaro, 253. Manzini de, aleniyetin suçun teşekkülü için arandığı bütün hallerde olduğu gibi, yayım suçlarında da aleniyetin teşekkülünü «cezalandırılabilme şartı» olarak kabul etmektedir: Manzini, IV, 326.

Buna karşılık, bazıları, belirli hallerde «teşebbüsün» mümkün olacağını kabul etmektedirler. Şuna da işaret etmek gerekir ki, İtalyan Ceza Kanununun «tam», «nakıs» teşebbüs ayrımı yapmaması da, konuya İtalyan hukuku yönünden özellik vermektedir. Bu görüşte olanlara göre, basılmış eser basıldıktan sonra dağıtılmadıkça, suç teşekkül etmeyecektir. Bu durumda, bir eserin basılması, neticenin gerçekleşmesi yönünden elverişli bir icra hareketi, neticeyi doğurmağa uygun bir hareket teşkil etmektedir. Yayının buna rağmen gerçekleşmemesi durumunda, basın suçuna teşebbüsten bahsetmek gerekir. Basılmış eserin yetkili mercie verilmesi, «yayın» açısından elverişli bir hareket olmadığından, bu hareketle suç teşekkül etmez ve basılmış eser yetkili mercie teslim edilse dahi basın suçuna teşebbüsten söz etmek gerekir (94). Özellikle, basın yoluyla işlenen suç «netice» suçu ise, bu zarar veya tehlike neticesi tahakkuk etmedikçe, suç tahakkuk etmeyeceğinden «teşebbüs» mümkündür. «Sırf hareket suçlarında dahi, hareketin bölümlere ayrılması mümkünse teşebbüs gerçekleşebilir (95). Bu görüşte olanlar, «sırf ihmal suçlarında» ise teşebbüsün mümkün olamayacağını kabul etmektedirler (96). Meselâ, basın zabıtası suçlarında teşebbüs mümkün olamayacaktır.

Basılmış bir eserin mevcudiyetini, suçun işlenmesi için yeterli görenler açısından da, eserin basılması ile suç tamamlanmıştır. Bu açıdan, basılmış eser yayınlanmadığında teşebbüsten değil, tamamlanmış suçtan bahsetmek gerekir. Ancak, baskıya kadar geçen süreçte gerçekleştirilen hareketler bölünebileceğinden «teşebbüs» söz konusu olabilir (97).

Hakaret suçları yönünden, basılmış eserin dağıtımını yeterli görmeyip, bu eserin fiilen okunmuş olmasını şart sayanların da (98) bu durumda «teşebbüs» ün söz konusu olacağını ileri sürdüklerine işaret etmiştik.

Görüldüğü gibi, İtalyan hukukunda, genellikle, basın suçuna teşebbüsün mümkün olduğu kabul edilmektedir. Bu sonuca varmalarının sebebi de, yukarıda da işaret ettiğimiz gibi, basın suçunda neticenin «yayın» olduğunu belirten bir hükmün İtalyan hukukunda bulunmaması ve tam-nakıs teşebbüs ayrımını yapmamalarıdır.

(94) Padovani, 811 - Nuvolone, 35.

(95) Nuvolone, 48 - Padovani, Consumazione, 930.

(96) Nuvolone, 48.

(97) Bu konuda bk. Cantarano, 133.

(98) Bk. s. 57.

II — TÜRK HUKUKUNDA BASIN SUÇLARINA TEŞEBBÜS

Türk hukukunda, genellikle, Basın Kanununun 3. maddesine dayanılarak, «basın suçuna teşebbüs» konusunda bir ayırım yapılır, «tam teşebbüs»ün mümkün olamayacağı, nakıs teşebbüsün mümkün olduğu ileri sürülür (99).

Varılan bu sonuç, basın suçlarının türleri ve basın suçunda sorumluluk esasları düşünüldüğünde kesin ve tartışılmaz bir sonuç olarak kabul edilemez sanıyoruz. Gerçekten, basın suçu türleri ayrı ayrı göz önünde bulundurulduğunda, nakıs teşebbüsün mümkün olamayacağı, tam teşebbüsün ise bazı durumlarda gerçekleşebileceği kanısındayız. Özellikle, basın yoluyla işlenen suçlarda «nakıs teşebbüs» olabilir hükmünün, gerek «basın suçlarında sorumluluk» sistemimiz yönünden, gerek «sansürü» yasaklayan Anayasa hükmü açısından eleştirilebileceğini sanıyoruz.

«Basın suçu» kavramı geniş ve genel olarak kabul edildiğinde, bu kavram içine giren değişik suçlarda «teşebbüs» durumunu incelemek gerekecektir :

1 — Basın zabıtası suçlarına teşebbüs

Bilindiği gibi, basın zabıtası suçları, yayından önce ve sonra olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bu suçlar, basın düzeni ile ilgili idari gereklerin sonucu olarak konulmuş emirlere uygunsuzluk veya usulüne uygun olmayarak emri yerine getirmek şeklinde ortaya çıkmaktadır. Bu suçların çoğunluğu «ihmalî suç» niteliindedir. Kanunun öngördüğü emirlere uygun hareket etmek mecburiyetinde olan kişi, ya uygun hareket etmiştir ve bu durumda mesele yoktur; ya emre riayetsizlikde bulunmuştur, bu durumda da suç tamamlanmıştır. Basın zabıtası suçlarında, neticesi harekete bitişik ihmalî suç söz konusu olduğu için, tam teşebbüs mümkün değildir. İhmalî suçlar da, ihmal hareketi kısımlara bölünemeyeceğinden, nakıs teşebbüs de mümkün olamaz (100). Bazı yayın sonrası suçlarının, basılmış eserin neşrine bağlı olarak teşekkül ettikleri bilinmektedir. Örneğin, yayınlanması gereken tekzip yazısının gününde yayınlanmaması suçunda durum böyledir. Bu suçlarda da, «ihmal» hareketi ya-

(99) Bk. Erman - Özek, 18.

(100) Dönmezer-Erman, I, 493.

yın ile gerçekleşmiş olmaktadır. Bu açıdan bu suçlarda da ne tam ne nakıs teşebbüs mümkün olamayacaktır.

2 — Basın suçlarında teşebbüs

Yukarıda da temas ettiğimiz gibi, mevzuatımızda çok az sayıda olan «sırf basın suçları» yayın ile teşekkül eder. Ayrıca bunlar «netice» suçu da değildir. Bu nedenledir ki Basın Kanununun 30, 32, 33. maddelerinde belirtilen suçlarda yayının kendisi bizatihi neticenin kendisidir. Bu durumda, yayını ya yapılmamıştır ve suç teşkil eden bir husus mevcut değildir, ya yapılmıştır ve suç teşekkül etmiştir. Belirtilen nedenle basın suçlarında tam teşebbüs mümkün olamayacaktır.

Basın suçlarına nakıs teşebbüs mümkün müdür? Kanaatimizce, bu suçlara nakıs teşebbüs de mümkün değildir. Gerçekten, Basın Kanunumuzun 30, 32 ve 33. maddelerinde yasaklanan husus, belirli şeylerin «yayınlanması»dır. Yayın bizatihi suçun unsuru olmaktadır. Bu açıdan neticesi harekete bitişik suçlarda nakıs teşebbüsün gerçekleşebilmesi için aranan «icra hareketlerinin parçalanabilmesi», «yayın» açısından aranmak gerekir. «Yayın» ise bir anda tahakkuk eden ve parçalanamayan bir harekettir. Bu açıdandır ki, basın suçlarına nakıs teşebbüs mümkün olamaz.

Ayrıca, Basın Kanununun 30, 32 ve 33. maddelerinde, yayınlanması yasaklanan hususlar gerçekte mevcut olan şeylerdir. Yasaklanan konuların, basın dışı vasıtalarla kamuya intikali suç teşkil etmemektedir. Bu açıdan, yasaklanan, bir olayın duyulması veya vukuu olmayıp bu olayın basın yoluyla kamuya intikalidir. Bu intikal, «yayın» ile tahakkuk eder. Yayın olmayınca yasaklanan mevzu da mevcut olmayacaktır. Bu açıdan da, basın suçlarına nakıs teşebbüs mümkün olamayacaktır.

3 — Basın yoluyla işlenen suçlarda teşebbüs

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, basın yoluyla işlenen suçlara «tam teşebbüs»ün mümkün olamayacağı, buna karşılık «nakıs teşebbüs»ün mümkün olduğu ileri sürülür. Bu konudaki kanaatimizi, ayrı ayrı belirtmek isteriz:

a) *Netice suçlarında basın yoluyla işlenmesi durumunda tam teşebbüs mümkündür*

Basın yoluyla işlenen suçlara «tam teşebbüs» ün mümkün olmayacağı belirtilirken, esas itibariyle, basın yoluyla işlenen suçların «neşirle vücut bulacağı» nı belirten Basın Kanununun 3. maddesine dayanılmaktadır. Suçun teşekkülü için «neşir» aranınca ve neşir ani hareket teşkil edince, tam teşebbüs mümkün değildir denilmektedir.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, neticesi hareketten ayrı olan ve basın yoluyla işlenen suçlarda, suç «neşirle» tahakkuk etmemektedir. Bu durumda, suçun teşekkülü için kanunun o suçun tahakkuku için aradığı neticenin gerçekleşmesi zorunludur. Basın Kanununun 3. maddesine rağmen, netice suçlarında suçun neticenin tahakkuk ettiği zaman işlenmiş sayılabileceğini de belirtmiştik (101).

Durum böyle olunca, «netice» suçlarında «yayın» sadece icra hareketlerinin bitimi anlamına gelmektedir. Suçun tamamlanması, yayın yoluyla icra hareketlerinin bitiminden sonra, kanunun o suç bakımından aradığı «neticenin» gerçekleşmesine bağlıdır. Bu netice gerçekleşmeyince, icra hareketleri bitmiş ve fakat netice gerçekleşmemiş olacak ve failin tam teşebbüs sebebiyle cezalandırılması mümkün olacaktır.

Örneğin, TCK nun 358. maddesinde yer alan suçta, yalan haber ve havadis, belirli bir kastla yayınlansa ve fakat kastedilen netice tahakkuk etmese, failin teşebbüs sebebiyle cezalandırılması gerekecektir. Tabiatıyla bu cezalandırılabilme için, failin yalan haber yayınlama fiilini, haberin yalan olduğunu bilerek ve 358. maddede belirtilen neticeleri elde etmek için yayınlaması gerekecektir (102).

Varılan bu sonucun, Basın Kanununun 16. maddesindeki sorumluluk esaslarına aykırı bir yönü de yoktur. Gerçekten, basın suçlarında sorumluluk yönünden kabul ettiğimiz esaslara göre (103), eser sahibinin fiili ile kanunen sorumlu tutulanların fiilleri birbirinden ayrı fiillerdir ve kanunen sorumlu tutulan kişi esasında hukuka uygun fiilinden dolayı fakat eserin sahibinin işlediği suça göre cezalandırılmaktadır. Diğer bir deyişle, kanunen sorumlu tutulan kişinin «yayın fiilini», eser sahibinin fiili hukuka aykırı duruma getir-

(101) Bk. yukarıda s. 51.

(102) Aynı görüş için bk. Manzini (1922), VI, 278 - Tosun, Fiat Nizamı, 129.

(103) Özek, 376 v.s.

mektedir. Bu nedenle de, kanunen sorumlu olan kişi, «eser sahibi gibi» sorumlu olacaktır. Bu durumda, basın yoluyla işlenen netice suçunda, eser sahibinin yayınlanan eseri kanunun gerçekleşmesini aradığı «netice» yi meydana getirmese, eser sahibi bu suça teşebbüs sebebiyle cezalandırılacağı gibi, kanunen sorumlu tutulan kişiler de aynı şekilde cezalandırılacaklardır.

Neticesi harekete bitişik olan suçların basın yoluyla işlenmesi durumunda ise netice yayını kendisi olmaktadır ve yayın yapılmakla suç teşekkül edeceğinden tam teşebbüs mümkün değildir.

b) Basın yoluyla işlenen suçlara «nakıs teşebbüs» mümkün değildir

Genel olarak kabul edilen görüşe rağmen, kanaatimizce, basın yoluyla işlenen suçlara nakıs teşebbüs, Basın Kanunumuzun kabul ettiği sorumluluk sistemi içinde mümkün değildir. Daha doğrusu, teknik yapı açısından, bir eserin yayın maksadıyla meydana getirilmesinden yayınlanmasına kadar geçen süre içindeki hareketler, «yayın neticesine yönelik icra hareketi» teşkil etmektedir. Bu açıdan da, ilk bakışta, yayın gerçekleşmediğinde, yayına kadar geçen hareketler bölünebilir olduğundan, nakıs teşebbüs mümkün görülmektedir. Buna rağmen, kanaatimizce, bu hareketlerin, basın hürriyeti kuralları ve basında kabul edilen sorumluluk sistemimiz yönünden cezalandırılması mümkün değildir. Bu nedenledir ki, belki de, basın yoluyla işlenen suçlara nakıs teşebbüsün mümkün olmayacağından değil, cezalandırılmayacağından bahsetmek daha doğru olacaktır.

Basın yoluyla işlenen suçlara nakıs teşebbüs durumunun cezalandırılmayacağı kanaatine, aşağıdaki nedenlerle varmaktayız:

aa) Basın yoluyla işlenen suça nakıs teşebbüsü cezalandırmak «sansür» demektir

Sansür, kanaatimizce, sadece eserlerin basılıp yayınlanmadan önce denetime bağlı tutulması anlamına gelmemektedir. Basılmış olsa bile, henüz yayınlanmamış bir eserin muhtevasının tetkik edilmesi ve muhtevada suç görülmesi durumunda da, eser sahibinin ve kanunen sorumlu tutulmanın o suça nakıs teşebbüs sebebiyle cezalandırılması da, sansür anlamını taşır. Zira, henüz yayınlanmamış bir eserin muhtevasında suç bulunup bulunmadığının tesbiti, eser

daha kamuya aksetmediğine göre, bu eserin yayınlanmadan önce denetlenmesi anlamını taşır. Bu denetleme, basılmış eserlerin yayından önce denetime sunulması sistemi kabul edilmiş olmasa dahi, sansür anlamına gelmektedir (104). «Sansür» basın hürriyetinin özünü tahrip eden bir uygulamadır ve basın yoluyla kamuya duyurulacak görüşlerin önceden denetlenmesi, belirli görüşlerin yayınlanmasının engellenmesi anlamına gelir. Basılmış ve fakat yayınlanmamış bir eserin muhtevasında suç görülerek, failin o suça nakıs teşebbüsden dolayı cezalandırılması da, basın hürriyetini yok eden aynı neticeleri doğuracak mahiyettedir. Gerçekten, eğer basılmış bir eser dağıtılmadan belirli bir suça nakıs teşebbüs olabileceğini kabullenirsek, bir eserin meydana getirilmesi, basılması safhalarında da, esas suça ait icra hareketlerinin başlamış olduğunu kabul etmemiz gerekecektir. Bir suçun icra hareketlerine başlandığında, o suçun tamamlanmasını engellemek, bir suçun işlenmekte olduğunu öğrenince neticenin gerçekleşmesini önlemek, yetkili organların görevidir. Basın yoluyla işlenen suçlara nakıs teşebbüsün mümkün olabileceğini söylemek, örneğin emniyet kuvvetlerinin her zaman için, hazırlanmakta olan veya basılmakta bulunan eserlere el koyabilmesini, onun yayınıni engellemesini mümkün görmek anlamına gelir. Zira, madem ki, basın yoluyla bir suç işleneceği öğrenilmiştir, bu suçun icra hareketlerini kesmek görev olacaktır. Böyle bir kabul tarzı ise, basının muhtevasının fiilen, yayından önce denetlenmesi anlamına gelir. Bu ise sansürden başka birşey değildir.

Nitekim, Basın Kanunumuzun 3. maddesinde yer alan, «basın suçu neşir ile vücut bulur» ifadesi de, neşredilmemiş bir eserin muhtevasının hiç bir şekilde cezalandırmağa konu teşkil edemeyeceğini ifade etmektedir. Yukarıda da belirttiğimiz gibi, 3. madde, neşri basın suçunun «neticesi» olarak göstermemektedir. 3. madde, sadece, bir basılmış eserden herhangi bir şekilde kişinin sorumlu tutulabilmesi için asgari şartı ifade etmektedir. Nitekim «vücut bulur» ifadesi de, neşir ile cezalandırmağa konu teşkil eden fiil meydana gelebilir şeklinde anlaşılacak lüzum gelir. Basın suçları yayınlara gerçekleşeceğinden, neşre kadar olan hareketler basın suçu sayılamaz ve basın suçuna teşebbüs teşkil edemez (105).

Sadece, hemen şuna işaret etmek gerekir ki, 3. maddede de ifade edildiği şekilde, «fiil ayrıca suç teşkil ediyorsa», yani bir özel

(104) Bu konuda bk. Jannitti - Piromallo, 31 - Cantarano, 89.

(105) Erman-Özek, 18.

hüküm, yayın öncesi basılmış eserin mevcudiyetini müstakilen suç saymışsa, bu durumda o fiil cezalandırılır (106). Bu durumda da, fail nakıs teşebbüs sebebiyle değil, tamamlanmış suç sebebiyle cezalandırılacaktır; zira kanun bu vaziyetlerde, yayın için basılıp, hazırlanmış eserlerin mevcudiyetini müstakil suç saymaktadır. Şuna da değinmek gerekir ki, Kanunun basılarak yayına hazırlanmış bir eserin mevcudiyetini müstakil suç sayması durumunda dahi, bu kanun hükümlerinin sansürü yasaklayan Anayasa hükümleri karşısında geçerliliği tartışılabilir.

Hakaret suçlarında da, basılan ve yayınlanmayan tahkir edici eserlerin hakaret suçuna imkân vereceğini belirtmiştik (107). Bu durumda da fail, tamamlanmış suçtan dolayı cezalandırılacaktır ve işlenen suç da artık basın suçu değildir.

bb, Basın suçlarında sorumluluk sistemi, nakıs teşebbüs durumunun cezalandırılmasını engeller: Kanaatimizce, basın suçlarında sorumluluk sistemi yönünden Basın Kanunumuz «objektif sorumluluk» sistemini benimsemiştir. Diğer bir deyişle, 16. madde, eser sahibinin yarattığı ve hukuka aykırı nitelik taşıyan eserin yayını sebebiyle sorumlu tuttuğu kişilerin, bu neticeyi gerçekleştirmek yönünden «kusurlarının» mevcudiyetini araştırmamaktadır. Kanunen sorumlu tutulan kişilerin «iradi fiilleri» nin, kusurlu olup olmadığı hususunda «normatif değerlendirme» yapılmadan, bunların sorumluluğu yoluna gidilmektedir (108). Bu anlamda objektif sorumluluk durumu, failin, «istenmeyen netice»den sorumlu tutulması, gerçekleşen neticenin fail tarafından istenmiş olup olmadığının araştırılmaması anlamını taşımaktadır. Sorumluluk, basın suçlarında sui generis bir nitelik taşımakta ve eser sahibinin eserinin suç teşkil etmesine bağlı bulunmaktadır. Bir açıdan, kanunen sorumlu tutulanlar, eser sahibinin eserinin hukuka aykırılığını yüklenmekte, bir tür «risk sorumluluğu» söz konusu olmaktadır. Bu açıdandır ki, sorumluluk eser sahibinin hareketinin netice doğurmasına ve bunun suç teşkil etmesine bağlıdır. Bu tür bir sorumluluk, kanunen sorumlu tutulan kişinin kendi iradesi dışında bir neticenin gerçekleşmesi şartına bağlı sorumluluk demektir (109). Bu nedendir ki,

(106) Bk. yukarıda s. 53 v.s.

(107) Bk. yukarıda s. 55.

(108) Özek, 406-408.

(109) Pisapia, 321-322.

bazıları (110) basın suçlarında sorumluluğun «cezalandırılabilme şartına» bağlı bulunduğunu ileri sürmüşlerdir. Halbuki, basın suçlarında sorumluluk «neticenin» gerçekleşmesine bağlı olup, netice dışında bir şartın varlığı aranmamaktadır. Bu tür sorumlulukdaki özellik, failin istemediği bir neticenin gerçekleşmesine bağlı olarak sorumlu tutulmasıdır.

Ceza hukukunda istisnai bir sorumluluk şekli olan ve objektif sorumluluk şekli olarak kabul edilen «netice sebebiyle ağırlaşmış suçlar» ile «kastın aşılması» hallerinde de, sorumluluk istenmeyen bir neticenin gerçekleşmesine bağlı bulunmaktadır. Hareketin iradiliği, neticenin iradiliği anlamına gelmediği içindir ki, bütün objektif sorumluluk durumlarında, fail iradi hareketinin yarattığı ve fakat istemediği neticeden sorumlu tutulmaktadır (111). Bu özellik ve istisnai durum sebebiyledir ki, objektif sorumluluk durumunda failin sorumlu tutulabilmesi için bu konuda kanunda açık hüküm bulunması ve fail tarafından istenmiş olmayan bir sonucun doğmuş bulunması şarttır. «Failin irade ve isteği dışında gerçekleşen, failin hiç bir şekilde istemediği veya istediği bir netice dışında gerçekleşen sonuçtan, bir norm hükmü gereğince sorumlu tutulma durumu» olarak kabul edilebilecek «istenmeyen neticeden sorumluluk durumu (12) «neticenin gerçekleşmesi koşuluna bağlı bulunduğu içindir ki, teşebbüs mümkün olamaz.» Objektif ve normatif bir sonuçtan sorumluluk durumunda, bu sonuç gerçekleşince failin sorumluluğu doğar, gerçekleşmeyince de sorumluluk mevcut olamaz.

Belirtilen durum, basın suçları için, Basın Kanunumuzun kabul ettiği sisteme göre kesin olarak söz konusudur. Zira, kanunen sorumlu tutulan kişilerin kendilerine özgü fiilleri mevcuttur ve bu fiil, esasında hukuka uygun olan «yayın fiili» dir. Yayın fiili içinde gerçekleşen, eser sahibinin suç teşkil eden eserinin yarattığı netice ise, kanunen sorumlu tutulan kişilerin iradesi dışında, isteği dışında bir neticedir. Yayın fiili, eser sahibinin hukuka aykırı fiili yüzünden, suçlanabilmektedir. Bu durumda, basın suçlarında kanundan doğan sorumluluk, failin kendi fiili sonucunda ve fakat üçüncü şahsın hareketinin neticesinden dolayı ve ona göre olmaktadır; böyle bir sorumluluk ise, istenmeyen neticeden sorumluluktur (113).

(110) Frosali, III, 55 - Manzini, 1950, I, 638.

(111) Beccari, 126 - Özek, 380.

(112) Beccari, 8 - Özek, 380.

(113) Riccio, 209-210, 224.

Belirtilen durumda, kanunen sorumlu tutulan kişinin gerçekleştirdiği tabii netice «yayın» neticesi olmakta ve buna «hukuki bir netice» eser sahibinin eseri sebebiyle eklenmektedir (114). Durum böyle olunca, hukuki neticenin, sorumluluğun doğumu, suç teşkil eden, eser sahibinin eserinin meydana gelmesine, yayınlanmasına bağlıdır. Bu netice gerçekleşmeden, kanunen sorumlu tutulanlar için, zaten hukuka aykırı, sorumluluğa yol açacak bir fiil isnat olunamaz; sadece yayına yönelik hukuka uygun bir fiil mevcuttur. Bütün objektif sorumluluk durumlarında olduğu gibi, basın suçlarından sorumlulukta da, cezalandırılma «istenmeyen neticenin» gerçekleşmesine bağlı olunca ve bu netice gerçekleşince sorumlulukta tam olacağına göre, kanunen sorumlu tutulanlar yönünden «nakıs teşebbüs» söz konusu olamaz.

Eser sahibi, muhtevası suç teşkil eden eseri meydana getirdiği anda, bu eser basılıp yayınlanmış olmasa dahi, söz konusu suça «nakıs teşebbüsten» sorumlu tutulabilir mi? Kanaatimizce, bu da mümkün değildir. Zira, eser sahibi eserini meydana getirmekle beraber, bu eserin kamuya intikali, kanunen sorumlu tutulanların sorumluluğu, eser sahibinin eserinin meydana getireceği, hukuka aykırı ve istenmeyen neticenin gerçekleşmesine bağlıysa, eser sahibinin sorumluluğu da, kanunen sorumlu tutulan kişilerin kendi eserini yayınlamalarına, yayın fiili ile hukuka aykırı neticenin gerçekleşmesine bağlıdır. Diğer bir deyişle, hukuka aykırı netice, kanunen sorumlu tutulmanın, istemediği ve fakat kendi iradi hareketinin sebebiyet verdiği bir sonuçtur. Bu sonuç ise eser sahibinin iradi hareketi dışıdır. Öyleyse, eser sahibinin sorumlu tutulabilmesi dahi, bu kendi hareketi sonucu olmayan «yayın neticesinin» gerçekleşmesine bağlıdır. Bu durumda da, yayın gerçekleşirse sorumluluk tamdır, yayın gerçekleşmezse sorumluluk olamaz; diğer bir deyişle «nakıs teşebbüs» durumu mevcut clamaz.

Özetlemek gerekirse, hukuka aykırı neticeye yönelik icra hareketi «basım ve yayım hareketidir». Bu icra hareketi, eser sahibine ait olmadığı için, eser sahibi netice gerçekleşmedikçe bu icra hareketlerinden sorumlu tutulamaz. Basım ve yayım şeklindeki icra hareketi, esasında hukuka uygun olduğu ve bu hukuka uygun tabii neticeden sorumluluğun doğabilmesi istenmeyen hukuka aykırı neticenin gerçekleşmesine bağlı tutulduğu için de, kanunen sorumlu

(114) Ponz de Leon, 27.

tutulan kişiler bu hareketlerinden netice gerçekleşmedikçe sorumlu tutulamazlar.

§. IV — BASIN SUÇLARINDA İÇTİMA

Basın suçlarında içtima konusu da bazı özellikler ve sorunlar taşımaktadır. Gerçekten, özellikle sürekli yayınlarda suç işlenmesi, bir yayının birden fazla kanun hükmünü ihlâl etmesi, söz konusu olabilir. Böyle durumlarda sorumluluğun ne olacağı konusu üzerinde durmak gerekir.

1 — Sürekli yayınlara suç işlenmesi durumu

Sürekli bir yayınlara, bir mevkuতেde suç işlenmesi durumu üzerinde durmak gerekir. Bu durumu «mevkute» ile işlenen suçlar yönünden söz konusu olacağı açıktır. Örneğin, bir sürekli yazı ile, bir propaganda suçu veya hakaret suçu işlendiğinde, eseri meydana getiren ve Basın Kanununun 16. maddesine göre kanunen sorumlu tutulanların sorumluluğu nasıl olacaktır? Muhtevasında suç bulunan her yazı sebebiyle, failer cezalandırılacaklar mıdır?

Belirtilen durumda, işlenen suçu «müteselsil suç» olarak kabul etmek gerekir. Gerçekten, muhtevasında suç teşkil eden her nüsha, müstakil bir «yayın fiili» teşkil ettiğinden, müstakil suç sayılır. Mevkutelerde, her bir nüsha müstakil nitelik taşır ve bir nüshadaki suç teşkil eden muhteva da müstakil fiildir. Sadece, bir yazının bütün teşkil edeceği de gerçektir. Diğer bir deyişle, değişik nüshalarda yayınlanan bir yazı, meydana getiriliş açısından tektir. Bu durumda, eser aynı «karar» ürünüdür ve değişik nüshalarda yayınlansa bile, suçun «müteselsil suç» olarak kabulü ve tek bir ceza ile cezalandırılması yerinde olur.

Yazının tek bir eser olarak meydana getirilip, değişik nüshalarda yayınlanması durumunda, eser bütün teşkil ettiği için, yayının da gerçek bir «tek fiil» teşkil etmeyeceğine de işaret etmek gerekir. Madem ki, Basın Kanununun 3. maddesine göre, basın suçu neşirle teşekkül eder, öyleyse yayınlanan her nüshadaki fiil, gerçekte ayrı fiildir. Zira, eserin suç teşkil etmesine yol açan «neşir» dir; yoksa eserin meydana getirilmesi değildir. Bu durumda, sürekli yayın halinde, gerçekte muhtevasında suç teşkil eden her sayı-

nın müstakil fiil teşkil ettiğini ve fakat aynı «karar» sonucu yayımlandığından, «fiili tek fiil farzetmek» yani müteselsil suç saymak gerekecektir.

Belirtilen durumda «müteselsil suç» un varlığı kabul edilince, «şikâyet», «sukutu hak müddeti» açısından da, müteselsil suça ait hükümlerin uygulanması, yani yayının yapıldığı son sayının «suçun işleniş tarihi» olarak kabulü gerekir.

2 — Aynı yazı ile birden ziyade fiil işlenmesi durumu

Bir yayının fiili ile birden ziyade suç teşkil eden fiilin işlenmesi durumunda failler nasıl cezalandırılacaktır? Örneğin, aynı yazıda hem «komünizm propagandası» yapılırsa hem de TCK nun 159. maddesini ihlâl edici beyanlarda bulunulsa, failler nasıl cezalandırılacaktır?

Bu soruyu cevaplandırmak yönünden, sanırız ki, bir ayırım yapmak icap eder :

a) Bir yazı ile işlenen suçların mağdurlarının değişik, ihlâl edilen hukuki muhtevanın da başka başka olduğu durumlarda, failin kastının da değişik olduğunu ve bu açıdan birden ziyade suçun mevcudiyetini kabul etmek gerekecektir. Hem «propaganda» hem «hakaret» suçunu işleyen eser sahibinin, kastının da bu iki ayrı ayrı neticeye yönelik olduğunu kabul etmek gerekecektir. Bu iki suç arasında «zorunluluk» ilişkisi bulunmadığından «tüketilen-tüketen norm» ilişkisi de söz konusu olamaz (115). Bu durumda, yayının aynı yayın olması, failerin fiillerinin de tekliği anlamına gelemmez. Diğer bir deyişle, «yayın» aynı olsa bile, ihlâl edilen hukuki menfaat birden fazla olduğu için «netice» birden ziyadedir ve «fikri içtima» dan da bahsedilemez.

b) Buna karşılık, mağdurun aynı olması, ihlâl edilen mevzuun aynılığı halinde, suçun tekliğini kabul etmek zorunluğu vardır sanıyoruz. Gerçekten, bir kişiye hem hakaret edilse, hem de sövme fiili işlense, ortada tek suçun varlığını kabul etmek gerekir. Mağdurun ve ihlâl edilen mevzuun aynı oluşu, bir açıdan «kastın» da tek olduğunu gösterir; bu durumda fiili de tek saymak yerinde olur.

Aynı şekilde, «bir norm diğer bazı normlar tarafından korunan hukukî değerlerin tümünü ortak bir şekilde korursa» bir normun

diğeri tarafından tüketilmesi söz konusu olur. Bu durumda «hukuki değerleri ortak olarak koruyan normun uygulanması ile yetinilir; çünkü bu norm ortak korumayı sağlamak suretiyle kapsamına giren fiillere diğer normların uygulanmasını önlemiştir» (116).

Belirtilen ilkeyi uyguladığımızda, basın yoluyla işlenen ve aynı yazıda teşekkül eden suçların tek bir suç gibi cezalandırılması gerekeceği ortaya çıkar. Örneğin, bir kimse, hem «komünizmi övme» hem «komünizm propagandası» suçunu işlese, faili sadece «propaganda» yaptığı için 142/1. maddeye göre cezalandırmak gerekecek, ayrıca 142/4. maddeden ceza verilmeyecektir. Aynı şey, 142/1 ve 312. maddedeki «sınıf kavgasını tahrik» suçu için de söz kosusudur. Gerçekten, propaganda fiilinin konusu, «övme» veya «tahrik» suçunun hukuki konusu ile aynıdır. Diğer bir deyişle, «propaganda» fiilini cezalandırarak belirli bir düzenin mevcudiyetini koruyan «norm», «tahrik» ve «övme» fiillerini cezalandıran «normların» korudukları hukuki değerlerin tümünü ortak bir şekilde korumaktadır. Devletin sosyal ve hukuki sistem ve düzenini koruyan bu değişik normların tümünü kapsar bir biçimde 142/1. madde en geniş niteliği taşımaktadır. Durum böyle olunca, fail, «propaganda» fiilini işlemekle, diğer «tali normların» tümünü kapsayan bir kast ile hareket etmiştir; ihlâl edilen hukuki mevzuun tekliği, kastın ve fiilin de tek sayılmasının nedeni olur. Bu açıdan, aynı yazı veya kitapta, aynı mevzuu değişik açılardan ihlâl eden bir fiil nedeniyle, fail ancak tek bir ceza ile cezalandırılmak lâzım gelir; örneğin hem 312., hem 142. maddeden dolayı ceza vermemek gerekir.

3 — Aynı yazıda suç teşkil eden hususların birden fazla kanun maddesini ihlâli durumu

Burada değinmek istediğimiz durum ile yukarıda değinilen durum farklıdır. Yukarıda, aynı yazıda veya eserde, değişik beyanlarla birden fazla hukuki netice yaratılması durumuna değinilmiştir. Diğer bir deyişle, birden fazla tabii netice ve hukuki neticenin varlığı söz konusudur. Burada ise, tek bir beyanın birden fazla suçta vücut vermesi durumudur. Örneğin, bir kimseyi tahkir eden beyanların aynı zamanda müstehcen nitelik taşıması, Hükümeti tahkire yönelik beyanların, aynı zamanda, hükümet aleyhine halkı silâhlı isyana teşvik edici nitelik taşıması durumunda, aynı ifadenin

kanunun birden ziyade hükümünü ihlâl etmesi durumu ortaya çıkmış olur. Bu durumda fail, teşekkül eden hukukî neticelere göre, aynı beyanından dolayı birden fazla kez mi cezalandırılacaktır?

Belirtilen durumda tek fiilin mevcudiyetini kabul etmek, «fikri içtima» kurallarına göre hareket etmek gerekir. Özellikle, işlenen suçların, genellikle, neticesi harekete bitişik suç olduğu göz önünde bulundurulursa, hareketin teklifi neticenin ve fiilin teklifi anlamına gelecektir. Bu açıdan da, durumun «fikri içtima» durumu olarak kabulü gerekecektir (117). Belirtilen durumda «fikri içtima» halinin kabulü için de, bu iki suçun birlikte işlenmesinin zorunluğu ölçüsünü aramak gereği de yoktur. Zira, fikri içtima için önemli olan «ihlâlin» teklifi ve «hukukî neticenin» çokluğu» dur (118). Bu açıdan, iki suçun birlikte işlenmesi zorunlu olmasa dahi fikri içtima söz konusu olabilir. Aynı husus, basın yoluyla işlenen suçlar için de doğrudur; yukarıda verdiğimiz örneklerde olduğu gibi, bir ifadenin birden fazla suça sebebiyet vermesi durumunda, mağdurun da aynı olması şartıyla «fikri içtima» söz konusu olacaktır.

Ş. V — BASIN SUÇLARININ TAKİBİ

Bilindiği gibi, basın suçları özel bir takip ve yargılama usulüne bağlı bulunmaktadır. Basın suçlarının bünyesindeki özellikler, nasıl basın suçlarında sorumluluk sistemi yönünden özelliklere sebebiyet veriyorsa, aynı şekilde takip ve yargılama yönünden de özelliklere yol açmaktadır ve bu husus bir çok ülke hukuk sistemi açısından söz konusudur.

Basın Kanunumuzun 35. maddesi «basın suçlarında dâva süresi», 36-41. maddeleri de «Basın dâvalarında uygulanacak usul hükümleri» konusunda özel bir sistem getirmektedir. Burada basın suçlarının takibi ile ilgili 35. madde üzerinde durulacaktır. Ayrıca basın yoluyla işlenen fiillerden dolayı açılacak hukukî takiplerde süre konusuna da değinilecektir.

1 — Basın suçlarının takip süresi

35. maddeye göre, basın suçlarının takip edilebilmesi için, günlük mevkutelere üç ay, gayri mevkut neşriyat ile diğer mevkutelere

(117) İçel, 34.

(118) Bu konuda bk. Dönmezer-Erman, II, no. 1129 v.s.

ise altı ay içinde dâva açılması gerekmektedir. Bu süreler «sukutu hak» süreleridir ve uzaması, kesilmesi söz konusu olmaz. Bu açıdan-
dır ki, örneğin dâva yanlış bir kimse aleyhine açılrsa ve yürütüleme-
se, esas fail aleyhine yeniden dâva açabilmek mümkün olamaz. Bu
konudaki tek istisnayı, gine kanun koymuştur. Gerçekten, 35. mad-
deye göre, yazı işleri müdürü 16 maddenin 3. fıkrasında belirtildiği
şekilde, yazının kendi rızası olmaksızın açıldığını ispat etmesi du-
rumunda, bu süreler, bu şahsın beraat ettiği tarihten itibaren yeni-
den işlemeğe başlar. Bunun dışında, meselâ, mevkutenin her sahife-
sinin yazı işleri müdürü değişik olsa ve o sahife ile ilgili olmayan
yazı işleri müdürü aleyhine dâva açılrsa, bu arada süre de dolrsa, ye-
niden dâva açmak imkânı mevcut değildir. Aynı şekilde, bir gayri-
mevkuat neşriyatın sahibi hakkında dâva açılrsa ve dâva sonunda
eser sahibi eserinin rızası olmaksızın neşredildiğini ispat ederek be-
raat etse, süre dolduğundan artık «naşir» hakkında dâva açılmaya-
caktır.

Basın hürriyetinin temini ve basının uzun bir süre dâva korku-
su altında tutulmasının bu hürriyete verebileceği zarar ihtimali ba-
sın suçlarının takibinin oldukça kısa süreli sukutu hak müddetleri-
ne bağlı tutulmasını zorunlu kılmıştır (119).

Basın suçlarının takip süresi ile ilgili olarak bazı hususlara de-
ğinmek yararlı olacaktır :

a) Basın Kanununun 35. maddesinde sözü edilen süreler, suçun
işlendiği tarihten başlar. Sadece, mağdur fiilin vukuuna daha sonra
öğrenmişse ve işlenen suç da takibi şikâyete bağlı bir suç ise, söz
konusu süreler, suçun kanun ile belli zaman aşımını geçmemek şar-
tıyla, fiilin öğrenildiği tarihten başlar. Şahsi dâva yoluyla takibi
mümkün olan suçlar yönünden de aynı hususu kabul etmek gere-
kir (120). 35. madde, bu şekilde, Ceza Kanunumuzun 108. madde-
sinde şikâyet müddetinin başlangıç tarihine paralel bir şekilde söz
konusu sürelerin takibi şikâyete bağlı suçlarda işleyişini düzenlemiş
olmaktadır.

Şuna da işaret etmek gerekir ki, günlük mevkutelerde takibi şikâ-
yete bağlı bir suçun işlenmiş bulunması durumunda, şikâyet hak-
kının kullanılma süresi kısaltılmış olmaktadır. Bilindiği gibi TCK
109. maddeye göre şikâyet müddeti 6 aydır; bu suç günlük bir mev-

(119) Erman-Özek, 152.

(120) Erman-Özek, 154.

kute ile işlenmişse, şikâyet müddeti bu neşriyat hakkında dâva açması süresi olan üç aydır.

b) Dâvanın açılması, «izin veya karar» alınmasına bağlı ise, dâva açma süresi izin ve karar alınması süresince durur; sadece bu durma süresi bir ayı geçemez. Yani, kamu davasını açmak için izne veya karar'a ihtiyacı bulunan Savcı, bu takip şartlarının temini için gerekli işleme giriştiğinde dâva açma süresi de duracaktır. Sadece bu durma süresi bir ayı geçemeyecek ve bir ayın hitamında dâva açma süresi yeniden işlemeğe başlayacaktır. Bu şekilde, dâvanın açılması «izne ve karara» bağlı durumlarda, dâva açma süresi günlük mevcuteler için dört ay ve sair neşriyat için de yedi ay olmaktadır. Bu süreler dolduktan sonra izin veya karar temin edilse dahi dâva açılmamaktadır. Şunu da belirtmek gerekir ki, Kanunun hükümet tasarısında, izin ve karar alınması bir süre ile sınırlandırılmamıştı. Karma komisyon ise, «bu suretle matbuatın izin veya karar bahanesiyle uzun müddet takibat tehdidi altında tutulmasına imkân» verilebileceğini belirterek, izin ve karar için sürenin durma sınırını üç ay olarak kabul etmiş ve 35. madde bu şekilde kanunlaşmıştı. 143. Sayılı Kanun ise bu süreyi 1 ay'a indirmiştir (121).

c) Dâvanın açılmasının karara bağlı olduğu durumlardan biri de, milletvekillerinin suçu işlemesi halinde söz konusu olur. Bir milletvekilinin yazdığı bir eser sebebiyle takip edilebilmesi, Anayasamıza göre, dokunulmazlığını kaldırılmasına bağlıdır. Dokunulmazlığın kaldırılması, işlenen suçun takibi yönünden zorunlu «karar» takip şartının tahakkuku demektir; bu şart tahakkuk etmeden, suçun takibi de mümkün değildir.

Belirtilen durumda, milletvekilinin işlediği basın suçu nedeniyle dokunulmazlığı kaldırılmasa veya dâva süresi geçtikten sonra kaldırılrsa durum ne olacaktır?

35. madde 2. fıkrasında «karar» alınması için durma süresini bir ay olarak kabul ettiğine göre, bu durma süresi dahil dâva açma süresi geçtikten sonra «karar» alınması durumunda, artık o suçtan dolayı, o milletvekili veya senatör hakkında takibat yapılamayacaktır.

Meclislerin üyeleri hakkında, dokunulmazlığı kaldırmayarak, takibatın devre sonuna bırakılması kararı alması durumunda, milletvekili veya senatör devre sonunda takip edilebilecek midir?

(121) Bk. Erman-Özek, 153.

Kanaatimizce, meclisler üyeleri hakkında, takibatın devre sonuna bırakılması kararı almaları halinde, artık o suçlardan dolayı takibat yapılabilmesi mümkün olamaz. Gerçekten, basın yoluyla işlenmeyen suçlarda, takibatın devre sonuna bırakılması, dâva zaman aşımının durmasına sebebiyet vermektedir. Dâva zaman aşımının durması ile ilgili TCK nun 107. maddesi «meselenin halline kadar müruru zaman durur» demekle sorun çözüme uğramaktadır. Kaldı ki, Anayasamızın 79. maddesinin 3. fıkrası da, ceza zaman aşımının duracağını belirtmektedir. Buna karşılık, basın suçlarında dâva açma süresi ile ilgili müddetler «sukutu hak» müddetidir ve kural olarak ne kesilir ne de durur. Ancak, özel bir hükmün varlığı, sukutu hak süresinin durmasına yol açabilir. Böyle bir hüküm ise mevcut değildir. Karar ve izin alınması ile ilgili 35. maddenin 2. fıkrası ise sürenin ancak bir ay için uzayabileceğini belirtmiştir; bu açıdan, basın yoluyla işlenen suçlarda, parlamento üyesi hakkında dört veya yedi ay içinde dokunulmazlık kaldırılarak dâva açılmadığı takdirde, artık o suçu takip imkânı kalmayacaktır. Milletvekili veya senatörlüğün sona ermesinden sonra, genel dâva zaman aşımı dolmadığı halde, basın suçundan dâva açma süresi düşmüş olacaktır. Zaman aşımı ile ilgili «durma» hükümleri basın suçunda uygulanamaz.

d) Gayrımevkut neşriyat yönünden dâvanın altı aylık süre içinde açılması gerekir. Bu süre, gayrımevkut neşriyat yönünden sırayla sorumlu tutulabilecek kişilerin tümü için söz konusudur. Diğer bir deyişle, dâva sorumluluk sırasına göre kimin aleyhine açılırsa açılınsın altı aylık süre ile sınırlıdır. Bu nedenle, örneğin altı ay içinde eser sahibi bulunamadığından dâva açılmamış ve ondan sonraki sırada sorumlu olan «naşir» hakkında da dâva açılmamışsa, artık naşir ve diğer sıradaki sorumlular aleyhine de dâva açılmaz. Duruma göre son sıradaki «bilerek satan» aleyhine dâva açılacak olsa dahi, bu dâvanın altı aylık süre içinde açılması gerekir.

e) Kanaatimizce, mevkut neşriyat dolayısıyla açılan dâvanın, eser sahibi ile yazı işleri müdürüne karşı aynı zamanda ve birlikte açılmak lâzım gelir. Gerçekten, Basın Kanunumuzun 16. maddesine göre, eser sahibi ile birlikte sorumlu olan yazı işleri müdürünün sorumluluğu, kanundan doğan ve eser sahibinin hukuka aykırı fiili nedeniyle hukuka aykırı olan bir fiilin ürünü olan bir sorumluluktur. Bu açıdan, eser sahibinin takip edilmemesi sebebiyle sorumlu tutulamadığı durumda, kanunen sorumlu tutulan kişi de sorumlu

tutulmamak gerekir. Gerçekten, yazı işleri müdürünün sorumlu tutulabilmesi için, önce eser sahibinin eserinin hukuka aykırılığının tesbit edilmesi gerekir. Bu açıdan da, önce veya hiç değilse yazı işleri müdürüyle birlikte eser sahibinin de yargılanması gerekir. Aksi halde, örneğin, yazı işleri müdürüyle eser sahibinin dâvalarının başka başka mahkemelerde açılması, eser sahibinin beraati, yazı işleri müdürünün mahkûmiyeti gibi ters bir sonuç doğmasına yol açabilir. Aynı şekilde, eser sahibi aleyhine süresinde dâva açılmayıp, yazı işleri müdürü aleyhine açılması, yine, esas hukuka aykırı neticeyi yaratanın cezalandırılmaması, onun fiili nedeniyle, kanunen sorumlu tutulmanın cezalandırılması gibi sorumluluk esaslarına aykırı bir sonuç doğurur. Bu açıdan, esasen «cezaların şahsiliği» kuralına aykırı olan «kanunen sorurluluğu», eser sahibinin sorumlu tutulabilmesi şartına bağlamak zorunludur.

f) Basın suçundan doğan dâvanın süresinde açıldığının kabulü için, talepten önce sorgu hâkimliğine veya iddianamenin mahkemeye üç veya altı aylık süre içinde verilmiş bulunması gerekir.

2 — Basın yoluyla işlenen fiillerden doğan «hukuk dâvalarında» dâva açma süresi

Basın Kanunumuzun 35. maddesinde yer alan dâva açma süreleri «ceza dâvaları» ile ilgilidir. Gerçekten, 35. madde «...işlenmiş suçlardan dolayı...» demek suretiyle bu konuda açık hüküm getirmiştir. Bu durumda, basın yoluyla işlenen fiil «haksız fiil» olarak belirlemekte ve haksız fiillere ait bir yıllık zaman aşımı süresinin uygulanması gerekmektedir. Bir yayından mağdur olan kimsenin, fiile ve faile ittilâ tarihinden itibaren bir yıl içinde «hukuk dâvası» açmak durumundadır. Bu sonuca varırken, bazı önemli noktalara da işaret etmek gerekir:

a) Borçlar Kanununun 60. maddesi, zamanaşımının başlaması için, zarar görenin zararın varlığını öğrenmesi yeterli olup, zararın kapsam ve miktarını da öğrenmesi gerekli değildir. «Zararın birliği» kuralı gereğince, haksız fiilden doğan zararların tümü, birbirinden bağımsız ayrı ayrı zararlar toplamı olarak değil, bir birlik olarak ele alınır. Bundan dolayı, zarar gören genel olarak zararın varlığını öğrendiği anda, ileride doğacağı öngörülebilen başkaca zararlı sonuçları da öğrenmiş sayılır ve bir birlik olarak düşünülen zararın

tümü için zamanaşımı da bu andan işlemeğe başlar (122). Haksız fiilin tamamlanmasıyla, zamanaşımının işlemeğe başlaması gerekir.

b) Sürekli yayınlarla veya aynı karara bağlı birden fazla hakkın ihlâli durumunda, bu ihlâllerin herbirini müstakil ihlâl olarak kabul etmek zorunluğu mevcuttur. Diğer bir deyişle, basın yoluyla işlenen sürekli suç teşkil eden yayınlar yönünden söz konusu «müteselsil suç» durumu hukuk dâvalarında kabul edilemez. Bu açıdan da zamanaşımının her bir yayını için ayrı ayrı düşünülmesi gerekir. Gerçekten, bilindiği gibi, «müteselsil suç» durumunda muhtelif suçun «farazi birliği» söz konusudur. Bu açıdan, kanunun açıkça hüküm bağlamadığı, müteselsil suçu ayrıca düzenlemediği durumlarda, müteselsil suç teşkil eden fiillerin her biri müstakil varlığını muhafaza eder, müstakil fiilin varlığına göre hüküm verilir (123). Borçlar Kanunu, müteselsil suç için özel hüküm vaz'etmediğine göre, hukuk dâvaları yönünden müteselsil nitelik taşıyan fiillerin müstakil niteliğini kabul etmek ve zamanaşımını her bir fiil yönünden ayrı ayrı tesbit etmek zorunluğu mevcuttur; Ceza Kanununun 103. maddesindeki hüküm sadece ceza takibatı için söz konusu olabilecektir. Gerçekde, ceza hukuku yönünden de ayrı ayrı «fiil» teşkil eden ve fakat 80. maddenin özel hükmü nedeniyle «tek fiil farzedilen», muhtelif fiiller, hususi hukuk yönünden ayrı ayrı haksız fiil sayılmak gerekir (124).

Şuna da işaret etmek gerekir ki, ihlâlin «temadisi» ile «teselsül» ayrı ayrı kavramlardır. Temadi durumunda, esasında fiil tektir, fakat fiilin hareket-netice unsuru kesilmeden devam etmekte, hukuki mevzu sürekli bir biçimde ihlâl olunmaktadır. Bu durumda, hususi hukuk açısından önem taşıyan fiilin de, temadinin sonunda tamamlanacağı ve bir yıllık zamanaşımının bu anda başlayacağı gerçektir (125). Buna karşılık, «teselsül» durumunda, birbirinden

(122) Bu sonucu, Sungurbey, tartışılmaz bir kesinlikle ve doğrulukla, doktrine, mukayeseli hukuka ve mahkeme kararlarına dayanarak ispatlamaktadır: Sungurbey, 99 v.s. Ayrıca bk. aynı görüş: Tandoğan, 356/357. Pek istisnai karşı görüş için bk. Tekinay, 239.

(123) Dönmezer-Erman, I, - İçel, 164.

(124) Bu konuda çok geniş bilgi için bk. Sungurbey, 110 v.s. Ayrıca bk. Yar. 4. HD nin 8.3.1958 tarih ve E. 8967/K. 1241 sayılı kararı (Olgaç, 544/545).

(125) Sungurbey, 120 v.s.

müstakil, kesik kesik ve fakat aynı «kararla» ika edilen muhtelif fiiller mevcuttur ve zamanaşımı yönünden her bir fiilin ayrı ayrı göz önünde bulundurulmak gerekir. Örneğin, bir duvar gazetesiyle «tahkir fiili» işlendiğinde, bu gazete veya ilân duvarda asılı durduğu sürece ihlâl devam ediyor demektir (126). Buna karşılık bir tefrika, her bir sayısı yönünden ayrı ayrı mütalâa edilmek gerekir.

c) Bilindiği gibi, Borçlar Kanununun 60/II. maddesi, haksız fiilin ayrıca suç teşkil etmesi durumunda, hukuk dâvasının da o suçta ait ceza zamanaşımı süresi içinde açılabileceğini belirtmektedir. Bu hüküm basın yoluyla işlenen suçlar yönünden de söz konusu mudur? Bu soruya cevap vermek yönünden iki ayrı durumu incelemek gerekir:

aa) Bilindiği gibi, basın yoluyla işlenen suçlarda, Basın Kanununun 17. maddesine göre «mevkute sahibi ve naşir» de tazminatdan sorumlu tutulmaktadır ve bu sorumluluk esasında «istihdam edenin sorumluluğu» esasına uygun, Borçlar Kanununun 55. maddesindeki sorumluluk sisteminin özel bir şeklidir (127). Hususi hukuk doktrini ve mahkeme kararları ise, 60/II. madde hükmünün, istihdam edenin sorumluluğu yönünden uygulanamayacağını hemen hemen oybirliği ile kabul etmektedir (128).

Ceza hukuku kuralları yönünden de aynı sonuçlara varmak gerekir. Gerçekten, Borçlar Kanunu haksız fiilde uzun zaman aşımı süresinin uygulanacağını belirtirken, haksız fiili işleyen, aynı zamanda suç işlemiş bulunduğunu göz önünde bulundurmaktadır. Ceza yönünden uzun bir zaman aşımına tabi bulunanın, tazminat yönünden de aynı süreye bağlı kalması evleviyetle gereklidir. Bu açıdan, haksız fiilin ceza zamanaşımına tabi olması, fiilin suç teşkil etmesinin, failin suçlu olmasının bir sonucudur. Bu sonuç sadece suç işleyen için söz konusu olup, suç işlemeyen ve fakat «istihdam eden» olarak tazminattan sorumlu tutulan kişiye uygulanamaz. Aksine bir kabul tarzı, ceza sorumluluğunun şahsiliği kuralı ile bağdaşmaz; üçüncü şahsın ceza sorumluluğuna konu olan bir fiilden, başka birisinin bir etkenliğe maruz kalması ceza sorumluluğunun şahsiliği esasına aykırıdır.

(126) Poppi, 1027 v.s.

(127) Bk. Özek, 193 v.s.

(128) Bu konudaki tüm fikirler için bk. Sungurbey, 126 v.s.. Ayrıca bk. Tandoğan, 362 v.s.

Belirtilen nedenlerledir ki, Basın Kanununun 17. maddesine göre hukuken sorumlu olan mevkute sahibi ve naşirin sorumluluğu mutlak olarak 1 yıllık zamanaşımı ile sınırlıdır.

bb) Aynı sonuca, eser sahibi ve kanunen sorumlu tutulan yazı işleri müdürü için de varmak gerekir. Zira, basın suçlarının takibi, o suça ait genel dâva zamanaşımına bakılmaksızın, çok daha kısa süreli hak düşürücü sürelerle bağlanmıştır. Bunun nedeni de, basının uzun sürelerle baskı altında bulundurmamaktadır. Aynı maksat, hukuk dâvaları için de söz konusudur. Basın hürriyetinin korunması amacı, hukuk davalarında zamanaşımı süresi yönünden de o suça ait genel dâva zamanaşımı süresinin uygulanmamasını gerektirir.

Kaldı ki, teknik yönden de, basın yoluyla işlenen suçlardan doğan hukuk dâvalarında genel dâva zamanaşımının uygulanması mümkün değildir. Zira, basın suçları kendine özgü ve o suçun diğer vasıtalarla işlenmesine nazaran değişik bir yapı taşır. Bu özel yapısı içinde, basın suçlarının dâva açılma süresi de Basın Kanununun 35. maddesi ile kabul edilmiştir. Bu süreler ise, haksız fiil zaman aşımından uzun olmayıp kısadır. Kaldı ki, ceza dâvası için uygulanmayan bir dâva zamanaşımı süresinin, hukuk dâvası yönünden uygulanması mümkün değildir. Borçlar Kanununun 60/II. maddesi, ceza hukuku yönünden dâva zamanaşımına atıf yaparken, o zamanaşımının o suç yönünden uygulanmasını göz önünde bulundurmuştur. Basın yoluyla işlenen suçlar açısından bu zamanaşımı süresi uygulanamayınca, hukuk dâvaları açısından evleviyetle uygulanamaz; zira artık suç yönünden dâva zamanaşımı süresi, haksız fiil zamanaşımı süresinden daha uzun değildir.

d) Hukuk dâvalarında zamanaşımının kesilmesi durumu mümkündür. Ceza dâvası yönünden söz konusu olmayan durum, hukuk dâvaları yönünden genel haksız fiil zamanaşımı uygulandığından, mümkündür. Örneğin, «tesbit dâvası», zamanaşımını kesecektir. Aynı şekilde, zararın bir kısmı için dâva açıldığında, talep edilen bu kısım açısından zaman aşımı kesilmiş olacaktır; buna karşılık dâva edilmeyen kısım için zamanaşımı işlemeğe devam edecektir (129). Bu husus, özellikle sürekli yayımlara, sadece dâva edilen nüshalar yönünden zamanaşımının kesilip, dâva edilmeyen kısımlar

(129) Sungurbey, 119 v.s. - Bu konudaki Yargıtay Kararları için bk. Karahasan, 859, 862).

için devam etmesi sonucunu doğurması açısından önem taşır. Aksi kabul, sürekli bir yayında, tek bir nüsha için dâva açılıp, diğer nüshalar için dâva açmak hakkının mahfuz tutulması durumunda, basın hürriyetinin zedelenmesi, bir yayının dâva edilmesile, diğer bütün yayınlar için zamanaşımının işlememesi sonucu doğurulmuş olurdu. Böyle bir kabul ne kanunlara ve ne de basın hürriyetinin korunması maksadına uygun düşmez.

e- Bir neşriyattan ve zarardan haberdar olan kişinin, o anda öngöremediği zararların sonradan tahakkuku durumunda haksız fiil zamanaşımı, bu zararın öğrenildiği anda yeniden işlemeğe başlayacaktır.

YARARLANILAN ESERLER

- Abbomente*, Competenza territoriale e reato di diffamazione col mezzo della stampa, For. Pen., 1948, col. 174
Adornato, Il momento consumativo del reato, 1966
Albani, Del reato permanente, Riv. It., 1960, 416
Altavilla, Delitti contro la persona, in *Florian*, 1934
Beccari, Le conseguenza non voluta, Milano 1963
Blin-Chavanne-Drago, Traité de droit de la presse, Paris 1969
Cantarano, Regime giuridico della stampa, Roma 1960
Caraccioli, Condotta permanente e permanenza di effetti nella fattispecie criminosa, Riv. It., 1960, 221
Cecchi, L'evento nel reato, S. Mario 1951
Colacci, Postula in tema di pubblicazione, Arch. Pen., 1962/II, 204
Crivellari, Il codice penale per il Regno d'Italia, VII. 1896
Dönmezer, Şahıslar ve Mal aleyhine cürümler, İstanbul 1971
Dönmezer, Basın Hukuku, İstanbul 1960
Dönmezer-Erman, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, İstanbul, C. I (1967) ve Cilt II (1971)
Erem, Ceza Muhakemesi Hukuku, Ankara 1973
Erman-Ozek, İzahlı Basın Kanunu, İstanbul 1964

- Frosali*, Sistema penale italiano, III, Torino 1958
- Gallo*, Sulla distinzione tra figura autonoma di reato e figure circostanziata, Riv. it. dir. pen., 1959, 560
- Içel*, Suçların içtimalı, İstanbul 1972
- Ilari*, La competenza per territorio nei reati di diffamazione, Riv. Pen., 1959, II, 9
- Jannitti-Piromallo*, La legge sulla stampa, Roma 1957
- Jannuzzi-Ferrante*, I reati nella legislazione sulla stampa, Milano 1969
- Karahasan*, Tazminat dâvaları, İstanbul 1973
- Kostoris*, Sul momento consumativo nel reato di diffamazione a mezzo della stampa, Arch. Pen., 1961/I, 391
- Leone*, Il reato aberrante, Napoli 1941
- Leone*, Trattato di diritto processuale penale, I, Roma 1961
- Maggiore*, Diritto Penale, Bologna 1955
- Manzini*, Trattato di diritto penale, (1950), Torino, I, II, - (1961), IV
- Messina*, Teoria generale dei delitti contro l'onore, 1953
- Nuvolone*, Reati di stampa, Milano 1951
- Nuvolone*, Il diritto penale della stampa, Padova 1971
- Olgaç*, Kazai ve ilmi içtihatlarla Türk Borçlar Kanunu, I, İstanbul, 1969
- Özek*, Basın suçlarında ceza sorumluluğu, İstanbul 1972
- Padovani*, Consumazione e tentativo nella diffamazione col mezzo della stampa, Riv. It. di Dir. e proc. pen., 1971, 800
- Padovani*, Consumazione e tentativo nella diffamazione col mezzo della Stampa, Riv. It. Dir. e Proc. Pen., 1973/4, 921
- Pagliaro*, La responsabilità pena reati commessi col mezzo della stampa periodica secondo il nuovo testo dell'art. 57, cod. pen, Scritti di Marsico, II, 1960, 244
- Pannain*, Manuale di diritto penale, I, Torino, 1962
- Pisapia*, La nuova discipline della responsabilità per reati commessi a mezzo della stampa, Riv. It. Dir. e proc. Pen., 1958, 309
- Ponz de Leon*, La causalità dell'omissione nel sistema penale, Milano 1964
- Poppi*, Luogo di consumazione dei reati commessi col mezzo della stampa, Riv. Pen., 1970/II 1027
- Riccio*, I delitti aggravati dall'evento, Napoli 1936
- Sabatini*, Competenza territoriale e diffamazione a mezzo stampa, Giust. Pen., 1950, III, 213
- Santoro*, Teoria delle circostanze del reato, Torino 1952

Sungurbey, Medeni Hukuk Sorunları, I, İstanbul 1973

Tandoğan, Türk Mesuliyet hukuku, Ankara 1961

Tekinay, İsviçre Federal Mahkemesinin Haksız Fiil Zamaşımı Hakkında yeni kararları. Muk. Huk. Ar. Der., 1973, no. 10, 239

Testi, Competenza per territorio e procedimento direttissimo in relazione al delitto di diffamazione commesso col mezzo della stampa, Giust. Pen., 1965, III, 482

Tosun, Ceza Muhakemesi Hukuku, I, İstanbul 1971

Tosun, Fiat Nizamını İhlâl Suçları, İstanbul 1959

Toulemon, Nouveau code de la presse, Paris 1951

Ungaro, Le leggi per la stampa, Riv. Pen., 1965, 137